

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ»

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΤΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μπακαλούδη Παρασκευή του Παναγιώτη

Επιβλέπων Δρ. Φιτσιλής Παναγιώτης
Καθηγητής του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου
Θεσσαλίας

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2025

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στη διπλωματική εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις οποίες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η διπλωματική εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του ΔΠΜΣ Επιχειρηματικότητα.

Βόλος, 30 Σεπτεμβρίου 2025

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος του 2024-2025 στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος «ΔΠΜΣ Επιχειρηματικότητα» του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Θα ήθελα πραγματικά να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα και καθηγητή μου κ. Φιτσιλή Παναγιώτη, για την βοήθεια και καθοδήγησή του καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας τόσο σε εκπαιδευτικό όσο και σε ανθρώπινο επίπεδο ήταν αρωγός μου σε κάθε βήμα μου. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον σύζυγό μου Γεώργιο και τον μοναχογιό μου Ραφαήλ Άγγελο για την κατανόηση που έδειξαν τόσο κατά τη διάρκεια συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας, όσο και καθ' όλη την πορεία των μεταπτυχιακών μου σπουδών. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την μητέρα μου Γεωργία και την αδερφή μου Δέσποινα διότι αποτέλεσαν το έναυσμα για την έναρξη του μεταπτυχιακού.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ABSTRACT	7
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
2. Η ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ.....	10
2.1 Ορισμός της Συμβουλευτικής.....	10
2.2 Θεωρητικά Μοντέλα στη Συμβουλευτική.....	10
2.3 Η Συμβουλευτική στον Εκπαιδευτικό Χώρο.....	11
2.4 Η Επαγγελματική Συμβουλευτική - Ο ρόλος του Συμβούλου.....	12
2.5 Ορισμός και Ιστορική Εξέλιξη της Τεχνητής Νοημοσύνης.....	14
2.6 Λεκτικά Μοντέλα και Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα (LLMs)	14
2.7 Ηθικές Διαστάσεις και Προβληματισμοί της Τεχνητής Νοημοσύνης.....	15
2.8 Η Επίδραση της Τεχνητής Νοημοσύνης στο Επάγγελμα του Συμβούλου.....	16
3. Η ΕΡΕΥΝΑ.....	18
3.1 Σκοπός της έρευνας.....	18
3.2 Ερευνητικές Υποθέσεις/ Ερευνητικά Ερωτήματα.....	18
3.3 Πρακτική Σημασία Έρευνας.....	19
3.4 Δεοντολογικά ζητήματα της έρευνας.....	20
4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	22
4.1 Πληθυσμός – Δείγμα έρευνας.....	22
4.2 Ερευνητική διαδικασία.....	24
4.3 Το εργαλείο διεξαγωγής της έρευνας.....	28
4.4 Πρόγραμμα παρέμβασης.....	31

5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	33
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ/ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	35
6.1 Συζήτηση – Συμπεράσματα.....	35
6.2 Περιορισμοί και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	36
7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	38
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	42

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Συμμετεχόντων στην έρευνα (ψευδώνυμα).....	24
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Κωδικοποίηση.....	26
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Πίνακας Υποβάθρων.....	52
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Πίνακας ΚΟΥ.....	52
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Πίνακας επιδόσεων.....	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Πίνακας Χρήσης Διαδικτύου.....	56
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: Πίνακας εργαλείο και Αλλαγή Σπουδών.....	58
ΠΙΝΑΚΑΣ 8: Πίνακας χρήσης του εργαλείου και Επαγγελματικός προσανατολισμός.....	59
ΠΙΝΑΚΑΣ 9: Πίνακας επαναχρησιμοποίησης του εργαλείου.....	62
ΠΙΝΑΚΑΣ 10: Πίνακας Συμβουλευτικής.....	64

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται τον ρόλο της τεχνητής νοημοσύνης στη συμβουλευτική επαγγελματικού προσανατολισμού νέων αποφοίτων ΓΕΛ και ΕΠΑΛ στην Ορεστιάδα. Αναλύονται ο ορισμός της συμβουλευτικής, τα θεωρητικά μοντέλα της καθώς και η επαγγελματική συμβουλευτική. Ακολουθεί ο ορισμός της τεχνητής νοημοσύνης και τα Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα (LLMs). Σκοπός της έρευνας είναι η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο και οι σχολικές επιδόσεις που είχαν στο παρελθόν τους επηρεάζουν στην αξιοποίηση εργαλείων ΤΝ, όπως το ChatGPT, προκειμένου λάβουν αποφάσεις για το μέλλον τους. Με ποιοτική μέθοδο (ημι-δομημένες συνεντεύξεις) και θεματική ανάλυση, αναδείχθηκαν αποτελέσματα που παρουσιάζουν τη συμπληρωματική σχέση ΤΝ και συμβούλου. Δηλαδή τη σημασία της συνεργασίας του ανθρώπου και της τεχνολογίας στο πεδίο της συμβουλευτικής. Συμπερασματικά, η ΤΝ μπορεί να λειτουργήσει ως καινοτόμο υποστηρικτικό εργαλείο, ενισχύοντας την αυτονομία των νέων, χωρίς να υποκαθιστά τον ρόλο του συμβούλου. Η εργασία αναδεικνύει την ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης και προσαρμογής τέτοιων εργαλείων στις τοπικές κοινωνικές και εκπαιδευτικές πραγματικότητες.

Λέξεις-κλειδιά: συμβουλευτική, τεχνητή νοημοσύνη, επαγγελματικός προσανατολισμός, ChatGPT, εκπαίδευση.

ABSTRACT

This paper addresses the role of artificial intelligence in career counseling for recent graduates of General and Vocational High Schools (GEL and EPAL) in Orestiada. It analyzes the definition of counseling, its theoretical models, as well as career counseling. It then presents the definition of artificial intelligence and Large Language Models (LLMs). The purpose of the research is to understand how the socioeconomic background and past academic performance of students influence their use of AI tools, such as ChatGPT, in making decisions about their future. Through a qualitative method (semi-structured interviews) and thematic analysis, results emerged highlighting the complementary relationship between AI and counselors. In other words, the urgent need for collaboration between humans and technology in the field of counseling. In conclusion, Artificial Intelligence can serve as an innovative and supportive tool, enhancing the autonomy of young people without replacing the role of the counselor. The study highlights the need for further exploration and adaptation of such tools to local social and educational contexts.

Keywords: counseling, artificial intelligence, career guidance, ChatGPT, education.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σύγχρονη κοινωνική και τεχνολογική πραγματικότητα αλλάζει με πρωτόγνωρους ρυθμούς, επηρεάζοντας σημαντικά τις δομές εκπαίδευσης, επαγγελματικής ανάπτυξης και προσωπικής ενδυνάμωσης. Μέσα σε αυτό το διαρκώς εξελισσόμενο πλαίσιο, η συμβουλευτική καθίσταται ένας μηχανισμός υποστήριξης του ατόμου, προσφέροντας τα κατάλληλα εργαλεία για την αντιμετώπιση διαφόρων προκλήσεων σε προσωπικό, εκπαιδευτικό και επαγγελματικό επίπεδο. Παράλληλα, η ραγδαία τεχνολογική πρόοδος και η επέκταση της Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) φέρουν σημαντικές αλλαγές στον τρόπο που εκπαιδευόμαστε, εργαζόμαστε και υποστηρίζουμε τις προσωπικές και επαγγελματικές μας επιλογές. Ειδικότερα, στον τομέα της επαγγελματικής συμβουλευτικής, η ανάγκη για εξατομικευμένη καθοδήγηση, προσβασιμότητα και ενίσχυση της αυτογνωσίας αναδεικνύει τη χρησιμότητα της τεχνολογίας ως εργαλείου υποστήριξης και όχι αντικατάστασης του ανθρώπινου παράγοντα.

Η Τεχνητή Νοημοσύνη, και ειδικότερα τα Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα (LLMs), προσφέρουν καινοτόμες δυνατότητες στο πεδίο της εκπαιδευτικής τεχνολογίας, βοηθώντας την κατανόηση, τη λήψη αποφάσεων και την επαγγελματική καθοδήγηση. Διεθνή περιοδικά όπως το *Computers & Education* (Elsevier), το *British Journal of Educational Technology*, και το *Journal of Artificial Intelligence in Education* τονίζουν τον αυξανόμενο ρόλο της TN στην εκπαιδευτική παρέμβαση και την καθοδήγηση των μαθητών μέσω προσωποποιημένων εμπειριών μάθησης.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα διπλωματική εργασία διερευνά το πώς οι σύγχρονες τεχνολογίες TN μπορούν να ενσωματωθούν αποτελεσματικά στη συμβουλευτική επαγγελματικού προσανατολισμού, με στόχο την υποστήριξη των νέων ανθρώπων σε μεταβατικές φάσεις της ζωής τους. Με έμφαση στη θεωρητική ανάλυση και στη χαρτογράφηση των σύγχρονων ερευνητικών εξελίξεων, επιχειρείται η ανάδειξη ενός ανθρωποκεντρικού, τεχνολογικά υποστηριζόμενου πλαισίου παρέμβασης.

Σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων αξιοποίησης της Τεχνητής Νοημοσύνης, και συγκεκριμένα των Μεγάλων Γλωσσικών Μοντέλων, στη διαδικασία της συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού. Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού, η εργασία εστιάζει στην απάντηση των ακόλουθων ερευνητικών ερωτημάτων:

1. Ποια η διαφορά ως προς την ανταπόκριση των αποφοίτων στη συμβουλευτική για τον επαγγελματικό προσανατολισμό αν αυτή γίνεται με τη χρήση εργαλείων TN και ανάλογα με το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο; (Van Dijk, 2020).
2. Ποιος είναι ο αντίκτυπος της σχολικής επίδοσης στη χρήση και εφαρμογή γλωσσικών εργαλείων TN κατά τη διαδικασία επαγγελματικής διερεύνησης; (συσχέτιση μεταξύ σχολικής επιτυχίας και γνωστικής εμπλοκής με τα LLMs – Education and Information Technologies).
3. Με ποιους τρόπους αξιοποιούνται στην πράξη τα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα (LLMs) στη συμβουλευτική διαδικασία και ποιες είναι οι εφαρμογές τους σε πραγματικά σενάρια χρήσης; (βλ. Journal of Educational Computing Research – τεκμηριωμένες εφαρμογές LLMs στην πράξη).

Η διπλωματική εργασία ξεκινά με την περίληψη και το abstract, όπου συνοψίζονται τα βασικά σημεία της μελέτης. Ακολουθεί η εισαγωγή με τον σκοπό και τα ερευνητικά ερωτήματα. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει το θεωρητικό πλαίσιο: τον ορισμό και τα μοντέλα της συμβουλευτικής, τον ρόλο της στον εκπαιδευτικό χώρο, την επαγγελματική συμβουλευτική, καθώς και την τεχνητή νοημοσύνη με έμφαση στα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα και τα ηθικά ζητήματα. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται η έρευνα, με αναφορά στον σκοπό, τις υποθέσεις, τη σημασία και τα δεοντολογικά ζητήματα. Ακολουθούν η μεθοδολογία, το δείγμα, η διαδικασία, το εργαλείο και το πρόγραμμα παρέμβασης. Έπειτα παρατίθενται η ανάλυση των αποτελεσμάτων, τα συμπεράσματα, καθώς και οι περιορισμοί και προτάσεις για μελλοντική έρευνα. Η εργασία ολοκληρώνεται με τη βιβλιογραφία και παραρτήματα.

2. Η ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

2.1 Ορισμός της Συμβουλευτικής

Η συμβουλευτική δηλώνει μια σχέση υποστήριξης ανάμεσα στο άτομο που χρήζει βοήθεια και στο σύμβουλο αλλά και στο σύνολο των μεθόδων που αποσκοπούν στην παροχή ψυχολογικής στήριξης στο άτομο (Κασσωτάκης, 2003). Η συμβουλευτική δεν στοχεύει αποκλειστικά στην επίλυση προβλημάτων, αλλά στην διευκόλυνση της αυτογνωσίας, της προσωπικής ανάπτυξης και της ενίσχυσης της ψυχικής ανθεκτικότητας. Πρόκειται για μια συνεργατική διαδικασία που ενισχύει τη λειτουργικότητα του ατόμου, στηρίζοντάς το να αξιοποιήσει τις δυνάμεις και τους εσωτερικούς του πόρους, με τελικό στόχο την ευημερία και την αυτοπραγμάτωση (Geldard et al., 2017).

2.2 Θεωρητικά Μοντέλα στη Συμβουλευτική

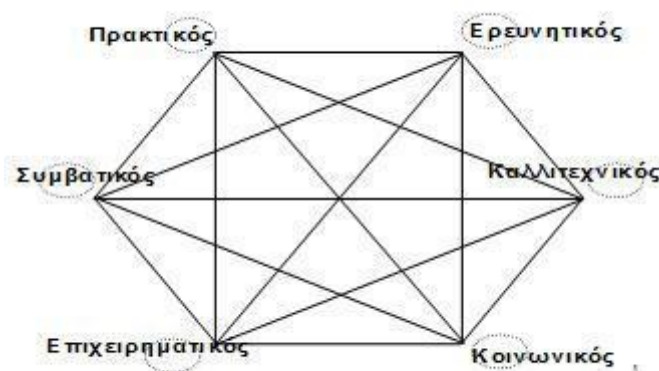
Η συμβουλευτική είναι ένας τομέας που βασίζεται σε ποικίλες θεωρητικές προσεγγίσεις, κάθε μία από τις οποίες προσφέρει ένα διαφορετικό πρίσμα για την κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς και τον σχεδιασμό κατάλληλων παρεμβάσεων. Ανάλογα με το θεωρητικό μοντέλο που ακολουθείται, διαμορφώνεται και ο τρόπος με τον οποίο αναπτύσσεται η σχέση ανάμεσα στον σύμβουλο και το άτομο που ζητά βοήθεια, καθώς και το πώς εφαρμόζονται οι παρεμβάσεις. Στο πεδίο του επαγγελματικού προσανατολισμού, η επιστημονική βάση της συμβουλευτικής αντλεί στοιχεία από πολλές θεωρίες που επιδιώκουν να ερμηνεύσουν πώς λαμβάνονται οι επαγγελματικές αποφάσεις, πώς διαμορφώνεται η προσωπική ταυτότητα και πώς εξελίσσεται η σταδιοδρομία του ανθρώπου.

Μια από τις πιο γνωστές θεωρίες είναι η Τυπολογική Θεωρία του Holland (Holland, 1977), (Σχήμα 1: Τυπολογική θεωρία Holland), η οποία υποστηρίζει ότι η επιλογή επαγγέλματος σχετίζεται με την αντιστοιχία ανάμεσα στην προσωπικότητα του ατόμου και στο είδος του εργασιακού περιβάλλοντος. Ο Holland (Holland, 1977), πρότεινε το μοντέλο RIASEC, το οποίο περιλαμβάνει έξι βασικούς τύπους προσωπικότητας: Ρεαλιστικό, Ερευνητικό, Καλλιτεχνικό, Κοινωνικό, Επιχειρηματικό και Συμβατικό. Η θεωρία αυτή έχει επηρεάσει σημαντικά τη δημιουργία εργαλείων αξιολόγησης όπως το Self – Directed Search,

και έχει αποδειχθεί αξιόπιστη σε διάφορα περιβάλλοντα, από σχολεία μέχρι κέντρα επαγγελματικής συμβουλευτικής.

Μια άλλη σημαντική προσέγγιση είναι η Αναπτυξιακή Θεωρία του Super (Super, 1990), που αντιμετωπίζει την επαγγελματική πορεία ως μια δυναμική διαδικασία που εξελίσσεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής. Ο Super (Super, 1990), εστιάζει στην έννοια της ταύτισης με τον επαγγελματικό ρόλο και προτείνει διάφορα στάδια ανάπτυξης (όπως η φαντασίωση, η εξερεύνηση, η καθιέρωση και η διατήρηση) επισημαίνοντας τη σημασία της προσαρμογής στις αλλαγές του κοινωνικού και προσωπικού πλαισίου.

Σχήμα 1: Τυπολογική Θεωρία του Holland

Πηγή: https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/308622_oi-exi-typoi-prosopikotitas-kai-oi-epaggelmatikes-epiloges

Εξίσου σύγχρονη και χρήσιμη είναι η Κοινωνικογνωστική Θεωρία Σταδιοδρομίας των Lent, Brown και Hackett (Lent et al., 2002), η οποία εστιάζει στις εσωτερικές και εξωτερικές επιρροές που καθορίζουν τις επαγγελματικές αποφάσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην έννοια της αυτοαποτελεσματικότητας (δηλαδή στη πεποίθηση του ατόμου ότι μπορεί να πετύχει τους στόχους του), καθώς και στις κοινωνικές προσδοκίες και τις επιδράσεις του περιβάλλοντος. Αυτή η θεωρία βοηθά τους συμβούλους να κατανοήσουν καλύτερα πώς οι προσωπικές εμπειρίες και τα συναισθήματα επηρεάζουν τις επαγγελματικές επιλογές.

2.3 Η Συμβουλευτική στον Εκπαιδευτικό Χώρο

Η συμβουλευτική στο σχολικό περιβάλλον δεν περιορίζεται απλώς στην επαγγελματική καθοδήγηση· αντίθετα, αποτελεί μια ολοκληρωμένη παιδαγωγική πρακτική που έχει ως στόχο να υποστηρίξει τον μαθητή σε πολλά επίπεδα — προσωπικά, κοινωνικά, συναισθηματικά και εκπαιδευτικά. Όπως τονίζει και ο Gysbers (Gysbers, 2008), η συμβουλευτική θα πρέπει να εντάσσεται οργανικά στην εκπαιδευτική διαδικασία και όχι να λειτουργεί περιθωριακά, καθώς συμβάλλει ουσιαστικά στην ολόπλευρη ανάπτυξη του μαθητή.

Στο πλαίσιο αυτό, οι παρεμβάσεις της σχολικής συμβουλευτικής περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τη διαχείριση μαθησιακών δυσκολιών, την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, την υποστήριξη σε ψυχοσυναισθηματικά ζητήματα, τη βοήθεια στη λήψη αποφάσεων και τη σταδιοδρομική καθοδήγηση. Η American School Counselor Association (ASCA, 2005) προτείνει ένα ολοκληρωμένο μοντέλο που στηρίζεται σε τρεις βασικούς άξονες: την ακαδημαϊκή πρόοδο, την προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη και τον επαγγελματικό προσανατολισμό.

Ο Savickas (Savickas, 2013) υπογραμμίζει πως η συμβουλευτική στο σχολείο βοηθά τους μαθητές να βρουν νόημα σε όσα κάνουν, να αναπτύξουν την ταυτότητά τους και να χτίσουν πίστη στις ικανότητές τους. Ένα υποστηρικτικό και ασφαλές περιβάλλον — όπως ένα φιλόξενο γραφείο συμβουλευτικής — διευκολύνει την ανοιχτή επικοινωνία και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια σχέση εμπιστοσύνης, που είναι απαραίτητη για κάθε ουσιαστική παρέμβαση.

Η σημασία της συμβουλευτικής ενισχύεται ακόμα περισσότερο σε σχολεία που αντιμετωπίζουν κοινωνικές ή πολιτισμικές προκλήσεις. Όταν ενσωματώνεται με ουσιαστικό τρόπο στο αναλυτικό πρόγραμμα — είτε μέσω εξειδικευμένων μαθημάτων είτε μέσω διαθεματικών δραστηριοτήτων — δίνει στους μαθητές τα απαραίτητα εφόδια για τη ζωή: δεξιότητες διαχείρισης αλλαγών, προσαρμοστικότητας και προετοιμασίας για έναν απαιτητικό και διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο (Hughes et al., 2016).

Η διεθνής εμπειρία έχει δείξει πως η σχολική συμβουλευτική είναι πιο αποτελεσματική όταν εφαρμόζεται με συνέπεια, επαγγελματισμό και συνεργασία με την οικογένεια και την ευρύτερη κοινότητα (Bryan et al., 2012). Στην Ελλάδα, έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση μέσα από τους θεσμούς του ΕΟΠΠΕΠ και των ΚΕΣΥΠ, οι οποίοι προσφέρουν υπηρεσίες συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού σε μαθητές κάθε βαθμίδας. Επιπλέον, αξιοποιούνται σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία, τεστ ενδιαφερόντων και διαδραστικές πλατφόρμες, κάνοντας την υποστήριξη πιο προσιτή και αποτελεσματική (Ε.Ο.Π.Π.ΕΠ.Π., 2016).

2.4 Η Επαγγελματική Συμβουλευτική – Ο Ρόλος του Συμβούλου

Η επαγγελματική συμβουλευτική, είναι μια διαδικασία που βοηθάει τον άνθρωπο να γνωρίσει καλύτερα τον εαυτό του και να καταλάβει τι ικανότητες και δεξιότητες έχει σε σχέση

με την επαγγελματική του πορεία. Για να γίνει αυτό, εξετάζονται διάφορες πλευρές του ατόμου, όπως ο χαρακτήρας του, η απόδοσή του στο σχολείο, τα ενδιαφέροντα και οι αξίες του, αλλά και η εμπειρία που μπορεί να έχει αποκτήσει μέχρι τώρα στη δουλειά. Παράλληλα, συγκεντρώνονται πληροφορίες για τις διαθέσιμες σπουδές, τα επαγγελματικά μονοπάτια, τι ακριβώς περιλαμβάνει κάθε επάγγελμα, αλλά και ποια είναι η κατάσταση στην αγορά εργασίας – τόσο από κοινωνικής όσο και από νομικής πλευράς. Όλα αυτά τα στοιχεία συνδυάζονται ώστε να βοηθηθεί το άτομο να πάρει πιο ξεκάθαρες και ουσιαστικές αποφάσεις για το επαγγελματικό του μέλλον (Τσίρος, 2016). Κατά τον Isaacson και Brown (Isaacson et al., 2000), η επαγγελματική ζωή συνιστά διαρκή διαδικασία στην οποία διαμορφώνονται και εκδηλώνονται πτυχές της προσωπικότητας που σχετίζονται με την εργασία, ενώ κατά τους Herr και Cramer (Herr et al., 1996) πρόκειται για μια διαλεκτική σχέση ανάμεσα στο άτομο και το εργασιακό περιβάλλον, που εξελίσσεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής.

Ο ρόλος του/της συμβούλου παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις ανάλογα με τη χώρα στην Ευρώπη. Στην Ελλάδα, η παροχή σχολικής συμβουλευτικής αποτελεί υποχρεωτική διαδικασία και υλοποιείται από εξειδικευμένους συμβούλους, σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, 2019). Αυτή η μορφή συμβουλευτικής επικεντρώνεται κυρίως στην παιδαγωγική και επιστημονική καθοδήγηση των εκπαιδευτικών της Γενικής Αγωγής, των ΣΜΕΑΕ της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και των ΚΕΔΔΥ. Για τις ειδικότητες του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ), υπεύθυνοι είναι οι αντίστοιχοι επιστημονικοί σύμβουλοι.

Ο θεσμός αυτός διαφέρει από εκείνον του Σχολικού Συμβούλου Ζωής (ΣΣΖ), ο οποίος καθιερώθηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 2020. Ο ΣΣΖ έχει ως κύρια καθήκοντα την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης, ενημέρωσης και καθοδήγησης προς μαθητές, γονείς και κηδεμόνες σε παιδαγωγικά θέματα, καθώς και στη διαχείριση ζητημάτων της σχολικής καθημερινότητας. Ενδεικτικά περιλαμβάνονται η αντιμετώπιση κρίσεων, η πρόληψη ακραίων συμπεριφορών και η υποστήριξη μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες (ΦΕΚ Αρ. 129431/ΓΔ4).

Ο σύμβουλος επαγγελματικής ανάπτυξης καλείται να ενσωματώσει ποικίλες θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις, λειτουργώντας ως διαμεσολαβητής ανάμεσα στο άτομο και τον συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο της εργασίας. Δεν επιβάλλει επιλογές ούτε λειτουργεί ως "ειδικός" στη ζωή του άλλου· αντιθέτως, διευκολύνει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων και ενθαρρύνει τη διαμόρφωση ενός ρεαλιστικού αλλά και προσωπικά ικανοποιητικού επαγγελματικού οράματος. Επιπλέον, η σύγχρονη επαγγελματική

συμβουλευτική λαμβάνει υπόψη κοινωνικούς, πολιτισμικούς και οικονομικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές και τις δυνατότητες του ατόμου, ενισχύοντας την έννοια της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ισότητας στην πρόσβαση στις ευκαιρίες (Sue, 2016).

2.5 Ορισμός και Ιστορική Εξέλιξη της Τεχνητής Νοημοσύνης

Η τεχνητή νοημοσύνη είναι η ικανότητα μιας μηχανής να μιμείται ανθρώπινες νοητικές λειτουργίες, όπως η μάθηση, η λήψη αποφάσεων και η δημιουργία. Δίνει στις μηχανές τη δυνατότητα να «αντιλαμβάνονται» το περιβάλλον τους, να λύνουν προβλήματα και να ενεργούν με στόχο την επίτευξη συγκεκριμένων σκοπών. Ο υπολογιστής επεξεργάζεται δεδομένα —είτε είναι ήδη διαθέσιμα είτε τα συλλέγει μέσω αισθητήρων όπως κάμερες— και αντιδρά ανάλογα. Τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης μπορούν, σε κάποιο βαθμό, να τροποποιούν τη συμπεριφορά τους, μαθαίνοντας από τα αποτελέσματα προηγούμενων ενεργειών και επιλύοντας προβλήματα με σχετική αυτονομία. Η απαρχή της TN τοποθετείται χρονολογικά στη δεκαετία του 1950. Ο όρος «Artificial Intelligence» αποδίδεται στον John McCarthy, ο οποίος τον διατύπωσε στο πλαίσιο του ιστορικού συνεδρίου του Dartmouth College το 1956, το οποίο θεωρείται η επίσημη γέννηση του πεδίου. Κατά τις πρώτες δεκαετίες, η TN επικεντρώθηκε κυρίως σε συμβολικές μεθόδους, βασιζόμενη σε κανόνες, λογικές συναγωγές και αναπαράσταση γνώσης. Ωστόσο, οι περιορισμοί στην υπολογιστική ισχύ και την προσβασιμότητα δεδομένων οδήγησαν σε περιόδους στασιμότητας, γνωστές ως AI winters, κατά τις οποίες μειώθηκε το ερευνητικό και χρηματοδοτικό ενδιαφέρον (Nilson, 2009).

Η επανεκκίνηση του ενδιαφέροντος για την TN ξεκίνησε τη δεκαετία του 2010, με την πρόοδο στους υπολογιστικούς πόρους, την πληθώρα διαθέσιμων δεδομένων και την ωρίμανση νέων αλγοριθμικών προσεγγίσεων, ιδιαίτερα της Μηχανικής και Βαθιάς Μάθησης. Σήμερα, η TN αποτελεί θεμέλιο για την ψηφιακή καινοτομία, διαμορφώνοντας ριζικά κλάδους όπως η ιατρική διάγνωση, η βιομηχανική αυτοματοποίηση, τα ευφυή συστήματα μεταφορών, η εκπαίδευση και οι υπηρεσίες εξυπηρέτησης πολιτών (Nilson, 2009).

2.6 Λεκτικά Μοντέλα και Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα (Large Language Models – LLMs)

Τα Λεκτικά Μοντέλα αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία της Επεξεργασίας Φυσικής Γλώσσας. Στα πρώτα τους στάδια, στηρίζονταν σε στατιστικές μεθόδους όπως τα μοντέλα n-gram, τα οποία υπολόγιζαν την πιθανότητα εμφάνισης λέξεων βάσει του άμεσου συμφραζομένου τους. Παρόλο που αυτά τα μοντέλα είχαν εφαρμογές σε αυτόματες διορθώσεις και πρόβλεψη λέξεων, παρουσίαζαν σημαντικούς περιορισμούς στην κατανόηση μακροχρόνιων εξαρτήσεων. Η ουσιαστική τομή επήλθε με την εισαγωγή της αρχιτεκτονικής Transformer από τους Vaswani et al. (Vaswani et al., 2017), η οποία εισήγαγε τον μηχανισμό της αυτοπροβολής (self-attention). Η αρχιτεκτονική αυτή επέτρεψε την παράλληλη επεξεργασία μεγάλων κειμενικών ακολουθιών και κατέστησε εφικτή την εκπαίδευση μοντέλων πολύ μεγάλης κλίμακας, γνωστών ως Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα (LLMs). Τα σύγχρονα LLMs, όπως το BERT (Devlin et al., 2018), το GPT, το RoBERTa, το T5, το PaLM και το XLNet, έχουν εκπαιδευτεί σε τεράστιους όγκους κειμένων και παρουσιάζουν εξαιρετικές επιδόσεις σε πλήθος γλωσσικών εργασιών. Αυτές περιλαμβάνουν την κατανόηση και παραγωγή φυσικής γλώσσας, τη μετάφραση, τη σύνοψη, την απάντηση ερωτήσεων, την κωδικοποίηση και τη δημιουργία περιεχομένου. Ιδιαίτερη σημασία έχει η εφαρμογή των LLMs στην εκπαιδευτική διαδικασία, μέσω της παροχής σταδιακής καθοδήγησης, δηλαδή έξυπνης υποστήριξης και ανατροφοδότησης που προσαρμόζεται στο επίπεδο και τις ανάγκες του χρήστη. Τα LLMs λειτουργούν ως ευφυείς ψηφιακοί βοηθοί, προσφέροντας προσωποποιημένη υποστήριξη σε πραγματικό χρόνο, προωθώντας έτσι την αυτορρυθμιζόμενη μάθηση. Στο ελληνικό πλαίσιο, αξιοσημείωτες εφαρμογές περιλαμβάνουν τον AI Tutor του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), την πλατφόρμα Skhole που χρησιμοποιεί TN για προσαρμοστική μάθηση, καθώς και εκπαιδευτικά προγράμματα επανακατάρτισης με ενσωμάτωση LLMs υπό την αιγίδα του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Σε διεθνές επίπεδο, η ενσωμάτωση εργαλείων όπως το Khanmigo από την Khan Academy, το GitHub Copilot, και η πλατφόρμα ChatGPT σε ποικίλα μαθησιακά περιβάλλοντα καταδεικνύει τη ραγδαία εξάπλωση των LLMs σε τομείς όπως η επίλυση προβλημάτων, η δημιουργική γραφή, η υποστήριξη προγραμματισμού και η ενίσχυση της μεταγνωστικής σκέψης. Οι εξελίξεις αυτές δεν σηματοδοτούν μόνο τεχνική πρόοδο, αλλά θεμελιώνουν ένα νέο υπόδειγμα ψηφιακής καθοδήγησης και μάθησης, όπου η τεχνητή νοημοσύνη λειτουργεί ως διαμεσολαβητής και ενισχυτής της ανθρώπινης γνωστικής προσπάθειας (Devlin et al., 2018).

2.7 Ηθικές Διαστάσεις και Προβληματισμοί της Τεχνητής Νοημοσύνης

Η ανάπτυξη και εφαρμογή της Τεχνητής Νοημοσύνης εγείρει πληθώρα ηθικών ζητημάτων που σχετίζονται με τη δικαιοσύνη, τη διαφάνεια, την ιδιωτικότητα και τη λογοδοσία. Ένα από τα πιο κρίσιμα θέματα αφορά τις μεροληψίες στους αλγορίθμους, καθώς τα συστήματα TN τείνουν να αναπαράγουν προκαταλήψεις που υπάρχουν στα δεδομένα με τα οποία εκπαιδεύονται. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση κοινωνικών ανισοτήτων, ιδίως όταν οι εφαρμογές αφορούν ευαίσθητους τομείς όπως η πρόσληψη προσωπικού, η απονομή δικαιοσύνης ή η χορήγηση δανείων (Holstein et al., 2020). Επιπλέον, η διαφάνεια των μοντέλων – ιδιαίτερα των LLMs – παραμένει περιορισμένη, καθώς η λειτουργία τους βασίζεται σε πολύπλοκες μαθηματικές δομές που δεν είναι εύκολα ερμηνεύσιμες από τους χρήστες (black-box nature). Η αδυναμία εξήγησης των αποτελεσμάτων δημιουργεί σοβαρές ανησυχίες για τη λογοδοσία και την εμπιστοσύνη στη χρήση της TN, ιδίως σε κρίσιμες αποφάσεις. Η προστασία της ιδιωτικότητας είναι επίσης καθοριστικής σημασίας, καθώς πολλά μοντέλα εκπαιδεύονται σε τεράστιες ποσότητες δεδομένων, μερικές φορές χωρίς ρητή συναίνεση των χρηστών. Η ανωνυμοποίηση και η διαχείριση προσωπικών δεδομένων με υπευθυνότητα αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την ηθικά θεμιτή χρήση της TN. Επιπρόσθετα, αναδύεται ο κίνδυνος αντικατάστασης του ανθρώπινου ρόλου, ειδικά στην εκπαίδευση, όπου τα LLMs μπορεί να υποκαταστήσουν την ανθρώπινη αλληλεπίδραση και να μειώσουν την ενσυναίσθηση και τον παιδαγωγικό στοχασμό που προκύπτουν από την ανθρώπινη παρουσία. Η TN πρέπει να νοείται ως εργαλείο ενίσχυσης της ανθρώπινης ικανότητας.

2.8 Η Επίδραση της Τεχνητής Νοημοσύνης στο Επάγγελμα του Συμβούλου

Η ραγδαία ανάπτυξη της Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) έχει αρχίσει να μεταμορφώνει το επάγγελμα του συμβούλου, τόσο ως προς τα εργαλεία που χρησιμοποιεί όσο και ως προς τον τρόπο αλληλεπίδρασης με τον συμβουλευόμενο. Ο ρόλος του συμβούλου μετατοπίζεται από τη μονοδιάστατη καθοδήγηση προς μια περισσότερο συνεργατική και διαμεσολαβητική σχέση μεταξύ ανθρώπου και τεχνολογίας. Η TN, μέσω εργαλείων όπως τα Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα (LLMs), επιτρέπει στον σύμβουλο να αποκτήσει πρόσβαση σε τεράστιες βάσεις δεδομένων επαγγελματιών, προγραμμάτων σπουδών και δεξιοτήτων, προσφέροντας προσωποποιημένες προτάσεις προσαρμοσμένες στο προφίλ κάθε συμβουλευόμενου. Παράλληλα, διευκολύνει την ανάλυση τάσεων της αγοράς εργασίας, τη δημιουργία ερωτηματολογίων, καθώς και τη χαρτογράφηση δεξιοτήτων, καθιστώντας τη διαδικασία πιο αποδοτική και επιστημονικά τεκμηριωμένη. Ωστόσο, η TN δεν αντικαθιστά τον άνθρωπο·

αντιθέτως, αναδεικνύει νέες δεξιότητες που πρέπει να αναπτύξει ο σύμβουλος. Ο σύγχρονος επαγγελματίας καλείται να διαθέτει ψηφιακή επάρκεια, κριτική σκέψη και ηθική ευαισθησία στη χρήση των δεδομένων. Πρέπει να λειτουργεί ως «επιμελητής νοήματος», που μεταφράζει την πληροφορία που παρέχει η ΤΝ σε χρήσιμη γνώση για τον συμβουλευόμενο. Η σχέση συμβούλου–ΤΝ χαρακτηρίζεται από συμπληρωματικότητα. Η ΤΝ συμβάλλει στη βελτίωση της ακρίβειας και της ταχύτητας ανάλυσης, ενώ ο σύμβουλος προσφέρει το αναντικατάστατο στοιχείο της εν συναίσθησης, της ανθρώπινης κρίσης και της συναισθηματικής νοημοσύνης. Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες (OECD, 2023), οι πελάτες δείχνουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις υπηρεσίες συμβουλευτικής όταν αυτές συνδυάζουν την ανθρώπινη καθοδήγηση με τεχνολογικά υποστηρικτικά μέσα. Επιπλέον, η ΤΝ προσφέρει νέες δυνατότητες επαγγελματικής ανάπτυξης για τους ίδιους τους συμβούλους. Μέσω έξυπνων πλατφορμών εκπαίδευσης και διαρκούς ανατροφοδότησης, οι επαγγελματίες μπορούν να αναβαθμίζουν συνεχώς τις δεξιότητές τους και να παρακολουθούν τις διεθνείς εξελίξεις. Παρά τα πλεονεκτήματα, υπάρχουν προκλήσεις. Θέματα όπως η προστασία προσωπικών δεδομένων, η αποφυγή αλγοριθμικών προκαταλήψεων, η εξάρτηση από την τεχνολογία και η ανθρώπινη αποξένωση απαιτούν προσεκτική διαχείριση. Ο σύμβουλος οφείλει να εφαρμόζει ηθικούς κώδικες χρήσης ΤΝ και να ενημερώνει τον συμβουλευόμενο για τα όρια και τους κινδύνους των εργαλείων που χρησιμοποιούνται. Συνοψίζοντας, η Τεχνητή Νοημοσύνη μετασχηματίζει το επάγγελμα του συμβούλου, δημιουργώντας ένα νέο υβριδικό μοντέλο επαγγελματικής υποστήριξης, όπου η ανθρώπινη εν συναίσθηση και η ψηφιακή καινοτομία συνυπάρχουν δημιουργικά. Ο σύμβουλος του μέλλοντος δεν αντικαθίσταται από την ΤΝ, αλλά ενισχύεται από αυτήν, αποκτώντας έναν πιο στρατηγικό, διαμεσολαβητικό και τεχνολογικά ευφυή ρόλο.

3. Η ΕΡΕΥΝΑ

3.1 Σκοπός της έρευνας

Η παρούσα διπλωματική εργασία βασίζεται στην ερμηνευτική μέθοδο, με στόχο να διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο απόφοιτοι (18-24 ετών), διαφορετικού κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου και εκπαιδευτικού επιπέδου αλληλοεπιδρούν με εργαλεία Τεχνητής Νοημοσύνης (TN), όσον αφορά τη συμβουλευτική επαγγελματικού προσανατολισμού. Η ερμηνευτική προσέγγιση αποβλέπει στο να κατανοήσει βαθύτερα τις ερμηνείες που δίνουν οι άνθρωποι για τις εμπειρίες τους και είναι πολύ χρήσιμη σε κοινωνικές έρευνες που μελετούν τους δεσμούς μεταξύ προσωπικών και τεχνολογικών παραγόντων (Creswell, 2013). Για τον σκοπό αυτό, επιλέχθηκε η μέθοδος της μελέτης περίπτωσης, καθώς επιτρέπει να εμβαθύνουμε σε πολύπλοκα φαινόμενα στο φυσικό τους περιβάλλον και ταυτόχρονα δίνει την δυνατότητα για πλούσια περιγραφή και ερμηνεία (Yin, 2014). Η εργασία αξιοποιεί πορίσματα σύγχρονης βιβλιογραφίας από διεθνή περιοδικά όπως το *Computers & Education* (Elsevier), το *British Journal of Educational Technology* και το *Journal of Artificial Intelligence in Education*, τα οποία τεκμηριώνουν τη δυναμική είσοδο των τεχνολογιών TN στην εκπαιδευτική καθοδήγηση και τη μάθηση.

3.2 Ερευνητικές Υποθέσεις / Ερευνητικά Ερωτήματα

Με βάση την θεωρητική προσέγγιση και την ανάλυση της βιβλιογραφίας η έρευνα αποπειράται να απαντήσει στα εξής ερωτήματα:

1. Ποια η διαφορά ως προς την ανταπόκριση των αποφοίτων στη συμβουλευτική για τον επαγγελματικό προσανατολισμό αν αυτή γίνεται με τη χρήση εργαλείων TN και ανάλογα με το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο; (Van Dijk, 2020).
2. Ποιος είναι ο αντίκτυπος της σχολικής επίδοσης στη χρήση και εφαρμογή γλωσσικών εργαλείων TN κατά τη διαδικασία επαγγελματικής διερεύνησης; (συσχέτιση μεταξύ σχολικής επιτυχίας και γνωστικής εμπλοκής με τα LLMs – Education and Information Technologies).
3. Με ποιους τρόπους αξιοποιούνται στην πράξη τα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα (LLMs) στη συμβουλευτική διαδικασία και ποιες είναι οι εφαρμογές τους σε πραγματικά

σενάρια χρήσης; (βλ. Journal of Educational Computing Research – τεκμηριωμένες εφαρμογές LLMs στην πράξη).

3.3 Πρακτική σημασία έρευνας

Τα τελευταία χρόνια, η τεχνητή νοημοσύνη (TN) έχει αρχίσει να επηρεάζει σχεδόν κάθε τομέα της ζωής μας. Φυσικά, δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστος και ο τομέας της εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα ο επαγγελματικός προσανατολισμός. Ήδη βλέπουμε να εφαρμόζονται διάφορα εργαλεία που βασίζονται σε TN για να βοηθήσουν τους αποφοίτους να πάρουν αποφάσεις για το μέλλον τους. Ο Walker (Walker, 2021), υποστηρίζει ότι η εφαρμογή εργαλείων TN στη συμβουλευτική επαγγελματικού προσανατολισμού παρέχει ευκαιρίες για ανάλυση δεδομένων και εξατομίκευση, βελτιώνοντας έτσι τη λήψη αποφάσεων από τους αποφοίτους. Σε διεθνή περιοδικά, όπως το British Journal of Educational Technology και το Computers & Education, γίνεται λόγος για χρήση μοντέλων επεξεργασίας φυσικής γλώσσας σαν «ψηφιακοί σύμβουλοι», δηλαδή ως υποστηρικτικά εργαλεία στον επαγγελματικό προσανατολισμό. Τέτοια εργαλεία είναι για παράδειγμα το ChatGPT, το Gemini (πρώην Bard), το Claude, LLaMA και Mistral περιλαμβάνουν τα πάντα, από τη διαχείριση ερωτήσεων και απαντήσεων έως την παροχή συμβουλών σε καταστάσεις που αφορούν τη λήψη αποφάσεων με βάση πληροφορίες και ατομικές προτιμήσεις. Επιπλέον είναι γνωστικά εργαλεία, τα οποία βοηθούν στην προσεκτική εξέταση των επιλογών σταδιοδρομίας (Luckin et al., 2016).

Ωστόσο, υπάρχουν πολλές δυσκολίες στην ενσωμάτωση αυτών των τεχνολογιών. Σημαντικές ανησυχίες που επηρεάζουν την ισότιμη πρόσβαση και τη νομιμότητα της συμβουλευτικής διαδικασίας είναι η ηθική χρήση, η προστασία της ιδιωτικής ζωής, η προστασία των προσωπικών δεδομένων και οι πιθανές αλγοριθμικές εξαιρέσεις ή προκαταλήψεις (Davis et al., 2021). Όπως επισημαίνεται στη βιβλιογραφία του Journal of Artificial Intelligence in Education, τα LLMs δεν είναι ουδέτερα· ενσωματώνουν πολιτισμικές παραδοχές και ενδέχεται να αναπαράγουν υπάρχουσες ανισότητες. Επιπλέον, κοινωνικοοικονομικοί, πολιτισμικοί και εκπαιδευτικοί παράγοντες επηρεάζουν τις ατομικές εμπειρίες των μαθητών και καθορίζουν την πρόσβαση και τη χρήση εργαλείων Τεχνητής Νοημοσύνης, επομένως οι μαθητές δεν τα προσεγγίζουν ομοιόμορφα (Rahm et al., 2019).

Επιπλέον, ο ρόλος του συμβούλου εξελίσσεται. Καθώς ο σύμβουλος αναλαμβάνει τον ρόλο του συντονιστή και του μεσολαβητή. Η TN δεν αντικαθιστά την ανθρώπινη κρίση, αλλά τη συμπληρώνει. Τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης μπορούν να προσφέρουν χρήσιμες

αναλύσεις και να προτείνουν εξατομικευμένες λύσεις βάσει δεδομένων. Ωστόσο, η ανθρώπινη παρουσία παραμένει αναντικατάστατη στον χειρισμό της συναισθηματικής νοημοσύνης, της εν συναίσθησης και της πολυπλοκότητας των προσωπικών και επαγγελματικών επιλογών (Sampson et al., 2020). Ο σύμβουλος, λοιπόν, εξοπλισμένος με σύγχρονα ψηφιακά μέσα, ενισχύει την ευελιξία και την αποτελεσματικότητα της παρέμβασής του. Παράλληλα, διασφαλίζει ότι η τεχνολογία χρησιμοποιείται με ηθική και κριτική προσέγγιση, προστατεύοντας την αυθεντικότητα της σχέσης με τον συμβουλευόμενο (Hooley et al., 2021). Τέλος, ο σύμβουλος πρέπει να εξασφαλίζει πως η τεχνολογία χρησιμοποιείται με υπευθυνότητα και κριτική σκέψη. Δεν αρκεί η ύπαρξη των εργαλείων χρειάζεται και η παιδαγωγική τεκμηρίωση, αλλά και ηθική προσέγγιση (Hooley et al., 2021). Η τεχνολογία από μόνη της δεν αρκεί – χρειάζεται ο συνδυασμός της με ανθρώπινη κρίση για να αποδώσει πραγματικά.

Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να εξετάσει πώς οι μαθητές διαφορετικής κοινωνικοοικονομικής και εκπαιδευτικής κατάστασης χρησιμοποιούν εργαλεία ΤΝ στο πλαίσιο του επαγγελματικού προσανατολισμού. Εστιάζει στις εμπειρίες, στις απόψεις και στους τρόπους με τους οποίους αλληλεπιδρούν με τα εργαλεία αυτά. Στόχος είναι να αναδειχθούν οι παράγοντες που διευκολύνουν ή εμποδίζουν την ουσιαστική και ισότιμη χρήση τους, μέσα από παιδαγωγική και ερμηνευτική προσέγγιση.

3.4 Δεοντολογικά ζητήματα της έρευνας

Η διεξαγωγή της παρούσας έρευνας συνεπάγεται με την υποχρέωση τήρησης αυστηρών ηθικών και δεοντολογικών προτύπων, με αποτέλεσμα την επιβολή ακεραιότητας της ερευνητικής διαδικασίας και την προστασία των συμμετεχόντων. Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή της μελέτης πραγματοποιήθηκε με σεβασμό στις αρχές της εθελοντικής συμμετοχής, της ανωνυμίας, της εμπιστευτικότητας και της ελεύθερης συγκατάθεσης. Πριν την έναρξη της έρευνας, μεταξύ άλλων ζητήθηκε και εξασφαλίστηκε η έγγραφη συγκατάθεση των συμμετεχόντων, διαδικασίες που ρυθμίζονται από τις σχετικές ενδείξεις της UNESCO (UNESCO, 2002) για την εκπαιδευτική έρευνα, και τις διατάξεις του Ευρωπαϊκού Κανονισμού GDPR (ΕΕ 2016/679).

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ανωνυμία των συμμετεχόντων, όλα τα δεδομένα (συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, παρατηρήσεις), αποθηκεύτηκαν σε κρυπτογραφημένο ψηφιακό αρχείο με περιορισμένη πρόσβαση μόνο από τον ερευνητή. Τα δεδομένα δεν

κοινοποιήθηκαν σε τρίτους και δεν χρησιμοποιήθηκαν για οποιονδήποτε σκοπό εκτός του πλαισίου της παρούσας έρευνας για να διατηρηθεί η εμπιστευτικότητα. Επίσης, η πρόσβαση σε αυτά ήταν αποκλειστικά δική μου ευθύνη. Δεν ανταλλάσσεται κανένα δεδομένο κατά τη διάρκεια της έρευνας με τους τρίτους και δεν χρησιμοποιήθηκε για σκοπούς διαφορετικούς από αυτούς που αναφέρονται αποκλειστικά σε αυτήν την εργασία.

4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 Πληθυσμός- Δείγμα Έρευνας

Η δειγματοληψία αποτελεί μέθοδο η οποία εφαρμόζεται στα πλαίσια μιας επιστημονικής έρευνας ώστε να επιλεγεί ένας αριθμός ατόμων από το σύνολο του πληθυσμού τα οποία θα συμμετάσχουν στην έρευνα (Richards et al., 2007). Μέσω αυτής επιλέγεται το δείγμα της έρευνας και επομένως είναι ξεκάθαρο πως δεν δύναται να συμμετέχει το σύνολο των ατόμων που ανήκουν σε δεδομένο πληθυσμό. Στην προκειμένη περίπτωση με τον όρο πληθυσμό εννοούμε ένα σύνολο ατόμων που ενδιαφέρουν την ερευνήτρια. (Marshall, 1996). Ο πληθυσμός στόχος της υπό ανάλυση έρευνας είναι νέοι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ηλικίας 18-24 ετών) που μένουν στο Δήμο Ορεστιάδας του Νόμου Έβρου, μια περιοχή με γεωγραφική απομόνωση, αυξημένη ανεργία και περιορισμένες δυνατότητες επαγγελματικού προσανατολισμού. Η Ορεστιάδα αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση περιοχής με γεωγραφική απομόνωση, αυξημένη ανεργία και περιορισμένες δυνατότητες επαγγελματικού προσανατολισμού. Γεωγραφικά, είναι η βορειότερη και ανατολικότερη πόλη της Ελλάδας, σε απόσταση περίπου 460 χλμ. από τη Θεσσαλονίκη και 91 χλμ. από την Αλεξανδρούπολη (Wikipedia, 2023a). Η θέση της, στα σύνορα με την Τουρκία και σε μεγάλη απόσταση από μεγάλα αστικά κέντρα, σε συνδυασμό με την περιορισμένη σιδηροδρομική και οδική διασύνδεση, εντείνει τον απομονωμένο χαρακτήρα της (Wikipedia, 2023b). Όσον αφορά την οικονομία και την απασχόληση, η Ορεστιάδα ανήκει στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, η οποία καταγράφει χαμηλό ΑΕΠ ανά κάτοικο (περίπου 39% του μέσου όρου της Ε.Ε.) και συχνά υψηλότερα ποσοστά ανεργίας σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο (ΕΣΠΑ, 2021). Συγκεκριμένα, η ανεργία στην Περιφέρεια το 2023 κυμαινόταν γύρω στο 12,1%, ποσοστό που υποδηλώνει σοβαρές δυσκολίες ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας (EURES, 2023). Παράλληλα, οι επαγγελματικές ευκαιρίες στην περιοχή είναι περιορισμένες, καθώς η τοπική οικονομία βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στη γεωργία (π.χ. καλλιέργεια ζαχαροτεύτλων, πατάτας, καλαμποκιού) και στην κτηνοτροφία, με μικρή παρουσία βιομηχανικών μονάδων (Wikipedia, 2023a). Οι δυνατότητες επαγγελματικού προσανατολισμού για τους νέους περιορίζονται από την απουσία διαφοροποίησης των παραγωγικών δραστηριοτήτων και από την ελλιπή πρόσβαση σε σύγχρονες αγορές και ψηφιακές υποδομές. Ακόμη και η πανεπιστημιακή παρουσία περιορίζεται σε δύο τμήματα με έμφαση στις γεωπονικές και περιβαλλοντικές επιστήμες, γεγονός που δεν καλύπτει το εύρος των σύγχρονων επαγγελματικών αναγκών (Wikipedia, 2023a). Συνολικά, η γεωγραφική θέση,

οι οικονομικές αδυναμίες και η περιορισμένη διαφοροποίηση των επαγγελματικών επιλογών καθιστούν την Ορεστιάδα μια περιοχή με σημαντικές προκλήσεις για τον επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων. Η ομάδα επιλέχθηκε γιατί συνδυάζει χαμηλή κοινωνικοοικονομική θέση και μειωμένη πρόσβαση σε ψηφιακά μέσα. Διάφορες εμπειρικές έρευνες έδειξαν ότι, τα παιδιά των οικονομικά και κοινωνικά αναπτυγμένων οικογενειών αντιμετωπίζουν ανετότερα τη διαδικασία επιλογής επαγγέλματος και επιτυγχάνουν στις πανεπιστημιακές τους σπουδές. Ακόμη καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι, το οικονομικό και κοινωνικό υπόβαθρο της οικογένειας επηρεάζει γενικά τα επαγγελματικά σχέδια των νέων (Huang et al., 2011). Υποστηρίζεται ότι, βασικό στοιχείο για την εισαγωγή ενός νέου στο Εξαιτίας του σκοπού της έρευνας καθώς επίσης και του σχετικά περιορισμένου χρόνου, συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν ένα δείγμα 10 ατόμων διαφορετικού φύλου, μορφωτικού επιπέδου γονιών και οικονομικού εισοδήματος. Είναι επαρκές για ποιοτική ανάλυση βάθους καθώς και η επιλογή δεν ήταν τυχαία αλλά υπηρετεί τις ανάγκες της ερμηνευτικής προσέγγισης ώστε να προκύψουν πλούσια νοήματα από το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε (Ritcie, 2004). Πρόκειται για αποφοίτους ΕΠΑΛ (5 άτομα) και ΓΕΛ (5 άτομα). Η επιλογή αυτή οφείλεται στην πραγματική αναλογία ενδιαφερομένων που βρέθηκαν διαθέσιμοι στον Δήμο Ορεστιάδας. Η επάρκεια του δείγματος τεκμηριώνεται με βάση την έννοια του κορεσμού δεδομένων (data saturation), δηλαδή το σημείο στο οποίο οι συνεντεύξεις δεν θα μας παρέχουν νέα στοιχεία και οι απαντήσεις θα ξεκινήσουν να επαναλαμβάνονται. (Bunce et al., 2006). Στην παρούσα έρευνα ο κορεσμός διαπιστώθηκε ήδη από την 8η συνέντευξη, καθώς οι θεματικές που είχαν αναδυθεί (όπως οι περιορισμένες ευκαιρίες επαγγελματικού προσανατολισμού, η επιρροή του οικογενειακού μορφωτικού επιπέδου και τα εμπόδια πρόσβασης σε ψηφιακά μέσα), επαναλαμβάνονταν χωρίς να προκύπτουν νέα δεδομένα. Η ολοκλήρωση και της 10ης συνέντευξης επιβεβαίωσε ότι οι απαντήσεις συνέκλιναν, ενισχύοντας τις ήδη υπάρχουσες κατηγορίες χωρίς να προσθέτουν ουσιωδώς νέες πληροφορίες. Επομένως, θεωρείται ότι επήλθε κορεσμός δεδομένων, γεγονός που επιβεβαιώνει την επάρκεια και καταλληλότητα του δείγματος.

Σε αρχικό στάδιο η ερευνήτρια προσέγγισε εκείνη τους συμμετέχοντες και αφού τους εξήγησε τον σκοπό για τον οποίο διεξάγεται η έρευνα τους ζήτησε να συμμετέχουν σε αυτήν. Επίσης, τόνισε τα κριτήρια τα οποία ήταν συγκεκριμένα. Μετά από ένα χρονικό διάστημα η ερευνήτρια συγκέντρωσε ένα σύνολο 50 συμμετεχόντων οι οποίοι δυνητικά θα μπορούσαν να συμμετέχουν. Στην συνέχεια μετά από τηλεφωνική επικοινωνία με καθέναν από τους 50 δυνητικά συμμετέχοντες τους ενημέρωσε για το περιεχόμενο και τον σκοπό της έρευνας.

Παρείχε πληροφορίες σε αυτούς για τον τρόπο συλλογής των δεδομένων. Αρχικά, πως πρόκειται για ημιδομημένη συνέντευξη και πως στο τέλος στην τύχη θα επιλεγούν 10 από αυτούς. Από τους 50 αρχικά δυνητικούς συμμετέχοντες πληρούσαν τα κριτήρια 23 και από αυτούς έγινε στην τύχη επιλογή από την ερευνήτρια. Σε δεύτερη τηλεφωνική επικοινωνία η ερευνήτρια τους ανακοίνωσε πως επιλέχθηκαν για την έρευνα και προγραμματίστηκε συνάντηση με τον καθένα από τους 10 ξεχωριστά. Όλοι συμφώνησαν τελικά να λάβουν μέρος στην έρευνα καθώς διέθεταν χρόνο και θέληση για συμμετοχή.

4.2 Ερευνητική διαδικασία

Τα προβλεπόμενα πρωτόκολλα έρευνας σύμφωνα με τις οδηγίες για την προστασία συμμετεχόντων (Creswell, 2011) τηρήθηκαν αυστηρά. Δόθηκε σε κάθε συμμετέχοντα έντυπη φόρμα συναίνεσης (informed consent), που περιλάμβανε αναλυτικά την διαδικασία και τον σκοπό της έρευνας. Επιπρόσθετα, διασφαλίστηκε η ανωνυμία μιας και τα στοιχεία ταυτοποίησης δεν καταγράφηκαν. Ενώ, τα δεδομένα αποθηκεύτηκαν σε αρχείο με πρόσβαση μόνο από την ερευνήτρια. Στους συμμετέχοντες δόθηκαν ψευδώνυμα (Πίνακας 1: Συμμετεχόντων στην έρευνα (ψευδώνυμα)) ώστε να εξασφαλιστεί απολύτως η ανωνυμία ως ακολούθως:

Πίνακας 1: Συμμετεχόντων στην έρευνα (ψευδώνυμα)

	ΣΥΜΜΕΤΕΧΩΝ -ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ	ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ
1	ΜΑΡΙΑ	Θ	19	ΑΝΕΡΓΗ
2	ΓΙΩΡΓΟΣ	Α	21	ΦΟΙΤΗΤΗΣ
3	ΧΡΙΣΤΙΝΑ	Θ	20	ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ
4	ΝΙΚΟΣ	Α	24	ΑΝΕΡΓΟΣ
5	ΤΑΞΙΑΡΧΟΥΛΑ	Θ	18	ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ
6	ΣΤΕΛΙΟΣ	Α	22	ΑΝΕΡΓΟΣ
7	ΣΟΦΙΑ	Θ	23	ΑΝΕΡΓΗ
8	ΔΗΜΗΤΡΗΣ	Α	19	ΦΟΙΤΗΤΗΣ
9	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	Α	20	ΑΝΕΡΓΟΣ
10	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	Θ	21	ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ

Πριν την έναρξη δόθηκαν σε όλους τους συμμετέχοντες γραπτές και προφορικές οδηγίες της χρήσης του εργαλείου ChatGPT. Τονίστηκε ότι η συμμετοχή τους θα ήταν

εθελοντική και πως θα μπορούσαν να αποχωρήσουν οποιαδήποτε ώρα επιθυμούσαν χωρίς συνέπειες.

Στη συνέχεια η ερευνήτρια παρουσίασε τη διαδικασία χρήσης του ChatGPT ξεκινώντας από την πρόσβαση στην πλατφόρμα, την δημιουργία λογαριασμού (αν ζητούνταν) και την εισαγωγή ποικίλων ερωτημάτων στο πεδίο του διαλόγου. Δόθηκαν παραδείγματα ερωτήσεων για αναζήτηση πληροφοριών επαγγελματικών επιλογών, δεξιοτήτων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Επεξηγήθηκε ότι το εργαλείο δίνει απαντήσεις σε χρόνο πραγματικό και οι συμμετέχοντες δύνανται να αλλάξουν τις ερωτήσεις τους για πιο ακριβή αποτελέσματα ή να ζητήσουν διευκρινίσεις. Υπογραμμίστηκε ότι το ChatGPT είναι εργαλείο υποστηρικτικό και όχι απόλυτη πηγή πληροφόρησης. Τέλος, η ερευνήτρια ενθάρρυνε τους συμμετέχοντες να πειραματιστούν με διαφορετικού τύπου ερωτήσεις ώστε να διαπιστωθεί η στρατηγική προσαρμογής και αναζήτησης πληροφοριών που ακολουθούσαν.

Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, η ερευνήτρια είχε τον ρόλο του παρατηρητή και συντονιστή κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων και της χρήσης του ChatGPT από τους συμμετέχοντες. Η ίδια παρείχε τις απαραίτητες οδηγίες, εξασφάλισε ότι οι συμμετέχοντες κατανοούν τη διαδικασία, και παρενέβει μόνο σε περιπτώσεις τεχνικών δυσκολιών ή ερωτήσεων που αφορούσαν την πρόσβαση στο εργαλείο. Στόχος ήταν να διασφαλιστεί ότι οι απαντήσεις των συμμετεχόντων αντανακλούν τις δικές τους εμπειρίες και όχι τις προσδοκίες της ερευνήτριας. Για να μειωθεί η πιθανότητα μεροληψίας: Δόθηκαν ουδέτερες και σαφείς οδηγίες πριν από την έναρξη της διαδικασίας. Κατά την έρευνα αποφεύχθηκε η χρήση κατευθυντικών ερωτήσεων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις απαντήσεις. Οι παρατηρήσεις καταγράφηκαν συστηματικά με στόχο την ακριβή και αξιόπιστη αποτύπωση της διαδικασίας. Κατά την ανάλυση, ακολουθήθηκε η μεθοδολογική προσέγγιση της Θεματικής Ανάλυσης (Braun et al., 2006), ώστε να διασφαλιστεί η διαφάνεια και η αναπαραγωγιμότητα των βημάτων. Στο τέλος της αξιολόγησης, δόθηκε λεκτική ενίσχυση και θετική ανατροφοδότηση προς όλους τους συμμετέχοντες. Η ανατροφοδότηση δεν αφορούσε το περιεχόμενο των απαντήσεων ή τα αποτελέσματα, αλλά στόχευε στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και στην ενθάρρυνση μελλοντικής ενασχόλησης με ψηφιακά εργαλεία αναζήτησης και μάθησης.

Μετά την ολοκλήρωση της αρχικής χρήσης του ChatGPT, πραγματοποιήθηκε επαναξιολόγηση των συμμετεχόντων με το προαναφερθέν εργαλείο για την αξιόπιστη αποτελεσματικότητα του. Η διαδικασία αυτή περιλάμβανε ημι-δομημένες ερωτήσεις προς

τους συμμετέχοντες σχετικά με το κατά πόσο οι απαντήσεις που έλαβαν κάλυπταν τις ανάγκες και τα ερωτήματά τους, αν θεωρούσαν τις πληροφορίες χρήσιμες και εάν η χρήση του εργαλείου τους βοήθησε να βρουν νέες επιλογές επαγγελματικού ή εκπαιδευτικού προσανατολισμού. Για την ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν από τις ημι-δομημένες συνεντεύξεις χρησιμοποιήθηκε η Θεματική Ανάλυση (Thematic Analysis), η οποία αποτελεί μία από τις πιο ευρέως διαδεδομένες μεθόδους ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων (Braun et al., 2006). Η επιλογή της μεθόδου αυτής κρίθηκε κατάλληλη, διότι παρέχει εργαλεία στην ερευνήτρια προκειμένου να οργανώσει αλλά και να κατανοήσει με συστηματικό τρόπο τις θεματικές της έρευνας. Οι Braun & Clarke (Braun et al., 2006) τονίζουν ότι είναι μια ποιοτική μέθοδος που δίνει ένα σύνολο δεξιοτήτων και δεν εντάσσεται σε συγκεκριμένη επιστημονική θεωρία καθιστώντας την εύλικτη μέθοδο. Η ερευνήτρια προσδιόρισε επιστημολογικά την ανάλυση της. Ακολούθησε την μέθοδο που προτείνουν οι Braun & Clarke (Braun et al., 2006:322) μια ειδικά έξι βήματα – στάδια ανάλυσης. Είναι μια διαδικασία ανατροφοδότησης η οποία διέπετε στην έρευνα μας από ένα σύνολο άλλων διαδικασιών όπως παραδείγματα, κοινωνικές παραδοχές κ.ά. (Vaismoradi et al., 2013). Τα στάδια της ανάλυσης (Σχήμα 2: Στάδια ανάλυσης) είναι τα εξής (Παράρτημα Α):

1. Η γνωριμία της ερευνήτριας με το ερευνητικό υλικό
2. Κωδικοποίηση

Παρακάτω στον πίνακα αναφέρονται ενδεικτικά κώδικες (Πίνακας 2):

Πίνακας 2: Κωδικοποίηση

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑ	ΑΡΧΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ	ΘΕΜΑ
«Η οικογένειά μου ήθελε να βρω μια σταθερή δουλειά γρήγορα...» (Σοφία)	Οικογενειακή πίεση/ Ανάγκη άμεσης επαγγελματικής αποκατάστασης	Ο ρόλος του κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου
«Εδώ όλοι δουλεύουν σα χωράφια ή στην κτηνοτροφία...» (Μαρία)	Τοπικές επαγγελματικές παραδόσεις/ Περιορισμένες επιλογές	
«Δεν ήμουν ποτέ καλός στα θεωρητικά μαθήματα... » (Παναγιώτης)	Σχολικές επιδόσεις ως εμπόδιο/Αναζήτηση εναλλακτικών δρόμων	Σχολικές επιδόσεις και φιλοδοξίες
«Απέτυχα στις πανελλήνιες και απογοητεύτηκα...» (Νίκος)	Απογοήτευση από τις πανελλήνιες/Αμφιβολίες για το μέλλον	

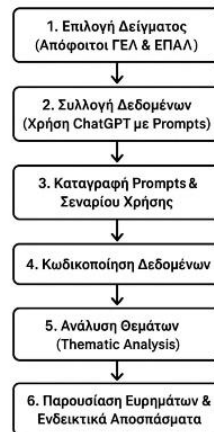
«Δεν είχα μεγάλη εξοικείωση με τους υπολογιστές... αγχώθηκα, αλλά ήταν πιο εύκολο απ' όσο νόμιζα.» (Ταξιαρχούλα) «Η πρόσβασή μας στον ίντερνετ ήταν ασταθής...» (Γιώργος) «Ήμουν πάντα καχύποπτος με το ίντερνετ... έπρεπε να τσεκάρω ξανά τις πληροφορίες.» (Στέλιος)	Χαμηλή ψηφιακή εξοικείωση / Αρχικό άγχος Σύνδεση δεξιοτήτων με νέες ευκαιρίες Δυσπιστία στις ψηφιακές απαντήσεις	Χρήση του διαδικτύου
«Με το ChatGPT κατάλαβα ότι υπάρχουν κι άλλες επιλογές.. » (Δημήτρης) «Δεν ήξερα από που να ξεκινήσω...» (Μαρία)	Νέα πληροφόρηση/Αναθεώρηση οπτικής Περιορισμένη πληροφόρηση/Ανασφάλεια που οδηγεί σε νέες επιλογές	Το εργαλείο και η αλλαγή σπουδαστικών αποφάσεων
«Όταν ρώτησα για δουλειές σχετικές με τον αθλητισμό... μου πρότεινε πολλούς δρόμους.» (Δημήτρης) «Για πρώτη φορά σκέφτηκα ότι μπορώ να αξιοποιήσω τις γνώσεις μου...» (Νίκος)	Διεύρυνση νέων επαγγελματικών επιλογών Αξιοποίηση δεξιοτήτων μέσω νέων πληροφοριών	Χρήση του εργαλείου και επαγγελματικός προσανατολισμός
«Σίγουρα θα το ξαναχρησιμοποιήσω όταν σκεφτώ ξανά για σπουδές...» (Χριστίνα) «Ένιωσα μια ενθάρρυνση, σαν να έχω έναν σύμβουλο δίπλα μου...» (Χριστίνα)	Θετική στάση/Πρόθεση μελλοντικής επαναχρησιμοποίησης Αίσθημα υποστήριξης/Παρόμοιο με συμβουλευτική εμπειρία	Η πρόθεση επαναχρησιμοποίησης του εργαλείου
«Θα ήθελα να το συζητήσω και με έναν σύμβουλο...» (Σοφία)	Ανάγκη συνδυασμού εργαλείου με συμβουλευτική	Συμβουλευτική
«Θα το χρησιμοποιούσα ξανά για επαγγελματικές αποφάσεις...» (Στέλιος) «Το ChatGPT μου έδωσε ιδέες που με ενθουσίασαν...» (Μαρία)	Επέκταση χρήσης σε μελλοντικές επιλογές Αυτοπεποίθηση/Ανοιχτή σκέψη για μέλλον	Μελλοντική χρήση του εργαλείου

3. Ορισμός των θεμάτων της ανάλυσης
4. Επανεξέταση θεμάτων
5. Καθορισμός και τιτλοποίηση θεμάτων

6. Παρουσίαση δεδομένων και συγγραφή των ευρημάτων.

Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στη χρήση παραδειγμάτων και γλαφυρών αποσπασμάτων από τις συνεντεύξεις (Παράρτημα Β).

Σχήμα 2: Στάδια ανάλυσης

4.3 Το εργαλείο διεξαγωγής της έρευνας

Για να εκπονηθεί μια εργασία επιστημονική απαιτείται και έρευνα. Στην περίπτωση μας χρησιμοποιήθηκε πρωτογενής έρευνα – ποιοτική. Η ποιοτική προσέγγιση εξυπηρετεί σκοπούς έρευνας διότι αποτελεί μέθοδο διερευνητική. Πλεονέκτημα της είναι η ευελιξία που συμβάλλει στην ερευνητική διαδικασία. Σκοπός της ποιοτικής διερεύνησης δεν είναι η περιγραφή της συμπεριφοράς των συμμετεχόντων αλλά η ολιστική κατανόηση. Πιο συγκεκριμένα θα διερευνηθεί η εμπειρία τους από όλο το πλαίσιο προσέγγισης και τα υποκειμενικά νοήματα. Ως κατάλληλη μέθοδος χρησιμοποιήθηκε για την συλλογή των δεδομένων η ατομική ημι-δομημένη συνέντευξη με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου στο δείγμα των 10 συμμετεχόντων. Έπειτα έγινε η απαιτούμενη κωδικοποίηση ενώ σε δεύτερη φάση η θεματική ανάλυση του περιεχομένου (thematic content analysis).

Στην περίπτωση μας εκτός από τις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου η ερευνήτρια υπέβαλλε και άλλες ανοιχτές ερωτήσεις μεμονωμένα στον κάθε συμμετέχοντα είτε για να δοθούν διευκρινήσεις είτε για να καταλάβει πλήρως τις απαντήσεις. Οι ερωτήσεις επιλέχθηκε σαν μέθοδο διότι είναι μια μορφή συνέντευξης που βοηθάει την ερευνήτρια να αναλύσει τα ζητήματα σε βάθος (Rosenthal, 2016).

Σχετικά με το ερευνητικό κομμάτι της παρούσας έρευνας ως βασικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε η τεχνητή νοημοσύνη μέσω της πλατφόρμας ChatGPT διότι είναι το πλέον

δημοφιλές εργαλείο. Η επιλογή του συγκεκριμένου εργαλείου βασίστηκε σε κριτήρια όπως: απλοποίηση στην αναζήτηση εργασίας όπως αναφέρει το jobstoday.gr βοηθάει νέους αποφοίτους να εντοπίσουν ευκαιρίες που τους ταιριάζουν, επιπρόσθετα σύμφωνα με τον Digital Strategist Δημήτρη Κονταράκη το ChatGPT μπορεί να οργανώσει δεδομένα και να διευκολύνει τη λήψη αποφάσεων. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να χρησιμοποιήσουν το εργαλείο για να αναζητήσουν επαγγέλματα, σπουδές σχετικές με τα ενδιαφέροντα τους. Η ερευνήτρια παρακολούθησε τη διαδικασία και κατέγραφε συμπεριφορές, απορίες, στρατηγικές που ακολουθούσαν αλλά και ενδείξεις δυσκολίας. Μέσα από την ημιδομημένη συνέντευξη καταγράφηκε το ποσοστό χρήσης και εξοικείωσης με την συγκεκριμένη πλατφόρμα TN ChatGPT, που αποτελεί όπως προαναφέραμε το βασικό εργαλείο αξιολόγησης ChatGPT που κυκλοφόρησε στις 30 Νοεμβρίου του 2022. Παρόλο που υπάρχουν κι άλλα εργαλεία όπως το Career Fit test, το Coach- AI Career το ChatGPT δίνει απαντήσεις σε πραγματικό χρόνο χωρίς αναμονή. Το ChatGPT αποτελεί ένα μεγάλο γλωσσικό μοντέλο (Large Language Model, LLM) βασισμένο στην αρχιτεκτονική Generative Pre-trained Transformer (GPT), το οποίο έχει εκπαιδευτεί σε εκτενή σώματα κειμένων και χρησιμοποιείται για την κατανόηση και παραγωγή φυσικής γλώσσας σε διαλογικό πλαίσιο-chat (OpenAI, 2023). Η χρήση του στην παρούσα έρευνα είχε διπλή λειτουργία:

1. Ως εργαλείο παρέμβασης, στο πλαίσιο του επαγγελματικού προσανατολισμού. Οι συμμετέχοντες αλληλεπιδράσαν με το ChatGPT, έθεσαν ερωτήσεις σχετικά με σπουδές και επαγγέλματα, και μέσα από τις απαντήσεις αναγνώρισαν νέες δυνατότητες και επιλογές.
2. Ως μέσο συλλογής δεδομένων, καθώς η ερευνήτρια παρατήρησε, κατέγραψε και ανέλυσε τις αλληλεπιδράσεις, τις απορίες, τις στρατηγικές αναζήτησης και τις δυσκολίες που προέκυψαν κατά τη χρήση του εργαλείου. Με τον τρόπο αυτό, οι ίδιες οι συνομιλίες αποτέλεσαν ερευνητικό υλικό προς ανάλυση.

Σχετικά με την έκδοση του μοντέλου, χρησιμοποιήθηκε το ChatGPT-4, το οποίο κατά τον χρόνο διεξαγωγής της έρευνας αποτελούσε το πιο προηγμένο διαθέσιμο μοντέλο. Η επιλογή του ChatGPT έναντι εναλλακτικών εργαλείων (π.χ. Google Gemini, Microsoft Copilot, Perplexity) έγινε για λόγους που προαναφέρθηκαν.

Αν είχε χρησιμοποιηθεί ένα άλλο εργαλείο (π.χ. Gemini, Copilot ή Perplexity), η διαδικασία θα είχε παρόμοια χαρακτηριστικά (παροχή απαντήσεων με βάση δεδομένα TN), ωστόσο το ChatGPT υπερτερεί διότι επιτρέπει μεγαλύτερη ευελιξία στη διατύπωση ερωτήσεων, διαφάνεια στη διαδικασία συλλογής δεδομένων και έχει ήδη ευρεία ερευνητική

αποδοχή στη διεθνή βιβλιογραφία. Έτσι, συμβάλλει σε μια συνδυαστική συμβουλευτική και όχι μόνο τεστ. Τέλος, η χρήση εργαλείου TN σε ποιοτική έρευνα αποτελεί καινοτομία μεθοδολογική προσέγγιση καθώς συνδυάζει πραγματικές πρακτικές αλληλεπίδρασης με ερευνητική ανάλυση (Wang et al., 2023).

Στην ποιοτική έρευνα, η διαφάνεια αποτελεί βασική αρχή (Silverman, 2016). Για τον λόγο αυτό, στην παρούσα έρευνα δίνονται αυτούσια οι προτροπές (prompts) που χρησιμοποίησαν οι συμμετέχοντες κατά την αλληλεπίδρασή τους με το ChatGPT. Τα prompts (Παράρτημα Γ), συνιστούν το ουσιαστικό ερευνητικό εργαλείο, όπως ακριβώς συμβαίνει με το ερωτηματολόγιο σε μια ποσοτική έρευνα, και η παρουσίασή τους επιτρέπει στον αναγνώστη να αξιολογήσει τόσο την εγκυρότητα της μελέτης.

Στη συνέχεια, προχώρησαν σε συγκριτικές ερωτήσεις αναφορικά με εκπαιδευτικές επιλογές («διαφορές ΙΕΚ και ΑΕΙ»). Έπειτα, διατύπωσαν εξειδικευμένες ερωτήσεις με βάση προσωπικές κλίσεις («ψυχολογία χωρίς πανεπιστήμιο», «επαγγέλματα με ξένες γλώσσες»). Τέλος, κατέληξαν σε ερωτήσεις σχετικές με την αγορά εργασίας («ποιες δουλειές έχουν ζήτηση»). Με αυτόν τον τρόπο, η διαδικασία οδήγησε από την αυτογνωσία (αναγνώριση ενδιαφερόντων), στην πληροφόρηση (κατανόηση διαθέσιμων επιλογών) και στη λήψη αποφάσεων (επιλογή κατευθύνσεων μελλοντικής πορείας). Η αναλυτική παράθεση των prompts ενισχύει την αξιοπιστία και τη μεθοδολογική επάρκεια της έρευνας, καθώς επιτρέπει στον αναγνώστη να κατανοήσει πώς προέκυψαν τα δεδομένα και να κρίνει τη συνάφεια των απαντήσεων με τα ερευνητικά ερωτήματα (Braun et al., 2006). Στην παρούσα έρευνα, τα prompts που χρησιμοποίησαν οι συμμετέχοντες δεν ήταν τυχαία, αλλά είχαν τη μορφή ανοικτών και προσωποποιημένων ερωτήσεων, οι οποίες επέτρεπαν στο ChatGPT να παράγει πλούσιες και διαφοροποιημένες απαντήσεις. Οι ερωτήσεις δεν ζητούσαν μια απλή, μονολεκτική πληροφορία, αλλά ενθάρρυναν την εξερεύνηση εναλλακτικών διαδρομών και επιλογών, ανάλογα με τα προσωπικά ενδιαφέροντα και τις ανησυχίες κάθε συμμετέχοντα. Για παράδειγμα, προτροπές όπως «Τι επιλογές έχω αν μ' ενδιαφέρει η ψυχολογία αλλά δεν θέλω να σπουδάσω στο πανεπιστήμιο;» ή «Ποιες δυνατότητες σπουδών υπάρχουν στο εξωτερικό για κάποιον που ξέρει ξένες γλώσσες;» είναι χαρακτηριστικές, καθώς συνδυάζουν την προσωπική διάσταση του μαθητή με το ευρύτερο πεδίο δυνατοτήτων που μπορεί να αναδείξει το ChatGPT. Έτσι, οι απαντήσεις που προέκυψαν δεν ήταν απλά περιγραφικές, αλλά παρείχαν έναν τρόπο προσαρμοσμένης πληροφόρησης, πιο κοντά στις ανάγκες του εκάστοτε συμμετέχοντα. Η επιλογή αυτό» του τύπου prompts κρίθηκε μεθοδολογικά κατάλληλη, καθώς εξυπηρετεί καλύτερα τον στόχο της ποιοτικής διερεύνησης: όχι μόνο να καταγραφεί τι «ξέρει» το

εργαλείο, αλλά κυρίως να αποτυπωθεί πώς οι ίδιοι οι απόφοιτοι το χρησιμοποίησαν ως μέσο αναζήτησης και καθοδήγησης. Με αυτόν τον τρόπο, το ChatGPT λειτούργησε περισσότερο ως εργαλείο υποστήριξης και ενδυνάμωσης παρά ως απλή πηγή πληροφόρησης, αναδεικνύοντας νέες δυνατότητες επαγγελματικού προσανατολισμού.

4.4 Πρόγραμμα παρέμβασης

Το πρόγραμμα παρέμβασης πραγματοποιήθηκε δια ζώσης σε πέντε δίωρες συνεδρίες χωρισμένες σε δυο μονό ώρες συναντήσεις ανά ημέρα. Η κατανομή του χρόνου μ' αυτόν τον τρόπο μειώνει την κόπωση και θα αυξήσει την ενεργή συμμετοχή των συμμετεχόντων. Ενώ ο χρόνος μεταξύ των συναντήσεων θα συμβάλλει στον αναστοχασμό αυτών κι από την άλλη η ερευνήτρια θα δύναται να προσαρμόσει την παρέμβαση που θα ακολουθήσει.

Το πρόγραμμα παρέμβασης (Σχήμα 3: Βήματα παρέμβασης) πραγματοποιήθηκε σε πέντε στάδια.

1^ο Στάδιο

Στο πρώτο στάδιο έγιναν ημι-δομημένες συνεντεύξεις (Παράρτημα Δ) που περιλάμβαναν ηλικιακό επίπεδο, μορφωτικό όπως αν είναι απόφοιτοι ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ, τις σπουδές των γονέων και το επαγγελματικό τους επίπεδο αλλά και το οικονομικό και κοινωνικό υπόβαθρο, καθώς και τις αλληλεπιδράσεις με τα social media. Η επιλογή δεν έγινε τυχαία αλλά με βάση το κοινωνικό οικονομικά τους υπόβαθρο. Επιλέχθηκαν πέντε υποψήφιοι του ΕΠΑΛ (Επαγγελματικού Λυκείου) και πέντε απόφοιτοι ΓΕΛ (Γενικού Λυκείου) με στόχο την σύγκριση διαφορετικών εκπαιδευτικών διαδρομών. Σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των γονέων αυτό διαφοροποιείται, κάποιοι είναι ανώτατης εκπαίδευσης και κάποιοι κατώτατης. Ενώ, τα επαγγέλματα των γονέων ποικίλουν από αγρότες μέχρι δημόσιοι υπάλληλοι.

2^ο Στάδιο

Παρουσίαση του εργαλείου

Επιλέχθηκε το εργαλείο ChatGPT διότι είναι απλό στην χρήση του αλλά και δωρεάν. Επιπλέον, ελέγχθηκαν ότι όλα τα μηχανήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών λειτουργούν κανονικά και πραγματοποιήθηκε δοκιμή του εργαλείου για να αποφευχθούν τυχόν προβλήματα. Τέλος, δόθηκε σύντομος οδηγός με τα βασικά βήματα εντολών που θα ακολουθούν οι συμμετέχοντες.

3^ο Στάδιο Χρήση από τους ίδιους τους συμμετέχοντες

Σ' αυτό το στάδιο οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούν το εργαλείο ChatGPT μέσω ερωτήσεων όπως: « Ποια επαγγέλματα ταιριάζουν σε κάποιον που είναι καλός στην επικοινωνία;» ή ακολουθεί ένα παράδειγμα διαλόγου αποφοίτου με το ChatGPT (Παράρτημα Ε).

4^ο Στάδιο

Επαναξιολόγηση των συμμετεχόντων με το ίδιο εργαλείο

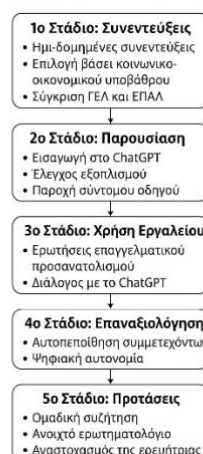
Στο στάδιο αυτό καταγράφηκαν οι αλλαγές που παρατηρήθηκαν μετά την αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων με το ChatGPT. Εξετάστηκε αν ενδυναμώθηκε η αυτοπεποίθηση τους ως προς τις επαγγελματικές επιλογές κι αν θα μπορούσαν να διευρύνουν τους επαγγελματικούς ορίζοντες. Ακόμη, αν αυξήθηκε στους συμμετέχοντες η αυτονομία τους στην αναζήτηση πληροφοριών για την συμβουλευτική επαγγελματικού προσανατολισμού μέσα από την ψηφιακή εμπιστοσύνη σε τέτοια εργαλεία.

5^ο Στάδιο

Προτάσεις των συμμετεχόντων για την χρήση του εργαλείου

Το στάδιο αυτό έγινε ομαδική συζήτηση με τους συμμετέχοντες ως προς την εμπειρία τους. Δόθηκε ανοιχτό ερωτηματολόγιο για να καταγραφούν οι εντυπώσεις τους, οι δυσκολίες αλλά και οι προτάσεις τους. Με ερωτήματα όπως: Αν άλλαξε η αντίληψη τους ως προς τις επαγγελματικές επιλογές. Πόσο χρήσιμο βρήκαν το εργαλείο. Αν ανέπτυξαν δεξιότητες στην αναζήτηση πληροφοριών για επαγγελματικές επιλογές. Όλα αυτά συνέβαλαν στον αναστοχασμό της έρευνας για πιο αποτελεσματική παρέμβαση και τυχόν προσαρμογές σε μελλοντικές εφαρμογές.

Σχήμα 3: Βήματα παρέμβασης

5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Η παρούσα ερευνητική διαδικασία στηρίχθηκε σε ποιοτική μεθοδολογία. Η επιλογή του δείγματος δεν ήταν τυχαία αλλά στοχευμένη λαμβάνοντας υπόψη ποικίλους παράγοντες όπως το μορφωτικό επίπεδο, το επάγγελμα των γονέων, το οικογενειακό εισόδημα, τον τύπο λυκείου (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ) και το γενικότερο Κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο όπως προτείνεται στη βιβλιογραφία για τις ποιοτικές έρευνες (Creswell, 2011).

Το εργαλείο συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε ήταν η ημι-δομημένη συνέντευξη η οποία επιτρέπει τη συλλογή δεδομένων και την εμβάθυνση σε θέματα που προκύπτουν κατά τη διάρκεια συζήτησης (Bryman, 2016). Οι ερωτήσεις της συνέντευξης κάλυπταν ποικίλες θεματικές. Μέσα από την ανάλυση του υλικού της έρευνας από τις συνεντεύξεις των συμμετεχόντων προέκυψαν οκτώ κατηγορίες θεμάτων. Όπως αναφέρουν οι Ισάρη και Πουρκός (2015) κάποιοι κωδικοί μπορούν να συνδυαστούν (κωδικοί με όμοια χαρακτηριστικά ή νοήματα) και να ενοποιηθούν σε ένα ανώτερο επίπεδο (πριν από την διαμόρφωση θεμάτων), σχηματίζοντας κατηγορίες ή κωδικούς ανώτερου επιπέδου. Οι οκτώ θεματικές ενότητες που προέκυψαν είναι οι ακόλουθες:

1. Ο ρόλος του κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου
2. Σχολικές επιδόσεις και φιλοδοξίες
3. Χρήση του διαδικτύου
4. Το εργαλείο και η αλλαγή σπουδαστικών αποφάσεων
5. Χρήση του εργαλείου και επαγγελματικός προσανατολισμός
6. Η πρόθεση επαναχρησιμοποίησης του εργαλείου
7. Συμβουλευτική
8. Μελλοντική χρήση του εργαλείου

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων περιλαμβάνει όλα τα προαναφερθέντα ζητήματα (Παράρτημα ΣΤ).

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας δεν περιορίζονται μόνο στη θεωρητική τους αξία, αλλά δύνανται να αξιοποιηθούν άμεσα στην πράξη. Συγκεκριμένα, η ανάπτυξη μιας καινοτόμου ψηφιακής υπηρεσίας επαγγελματικού προσανατολισμού, η οποία θα ενσωματώνει εργαλεία ΤΝ και θα παρέχει εξατομικευμένη συμβουλευτική υποστήριξη, θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για τη δημιουργία μιας νεοφυούς επιχείρησης (startup). Μια τέτοια

υπηρεσία θα μπορούσε να προσφέρει λύσεις τόσο σε μαθητές και αποφοίτους που αναζητούν εκπαιδευτικές και επαγγελματικές κατευθύνσεις, όσο και σε εκπαιδευτικούς οργανισμούς που επιθυμούν να ενισχύσουν τον ρόλο τους στον τομέα της συμβουλευτικής. Με τον τρόπο αυτό, τα ευρήματα της έρευνας αποκτούν άμεση εμπορική και κοινωνική αξία, δημιουργώντας προοπτικές βιώσιμης επιχειρηματικότητας. Η ανάλυση των δεδομένων ανέδειξε σημαντικές μεταβολές και προσαρμογές που απαιτεί ο ρόλος του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού στο νέο τεχνολογικό περιβάλλον που διαμορφώνεται από την είσοδο της Τεχνητής Νοημοσύνης (TN). Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν ότι, αν και τα εργαλεία TN όπως το ChatGPT παρέχουν πολύτιμη πληροφόρηση, η ανθρώπινη παρουσία του συμβούλου παραμένει καθοριστικής σημασίας για τη σωστή ερμηνεία και συναισθηματική στήριξη. Η έρευνα καταδεικνύει ότι ο σύγχρονος σύμβουλος οφείλει να διαθέτει ψηφιακή επάρκεια, τεχνολογικό γραμματισμό και ικανότητα διαχείρισης δεδομένων. Οι συμμετέχοντες σημείωσαν πως εμπιστεύονται περισσότερο έναν σύμβουλο που γνωρίζει τη χρήση της TN και μπορεί να ενσωματώσει τέτοια εργαλεία στην καθοδήγηση, προσφέροντας εξατομικευμένες λύσεις. Παράλληλα, απαιτείται κριτική σκέψη και ηθική ευαισθησία ως προς τη χρήση των δεδομένων και των προτεινόμενων επαγγελματικών μονοπατιών.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ/ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

6.1 Συζήτηση - Συμπεράσματα

Η παρούσα διπλωματική εργασία είχε ως στόχο να διερευνήσει τον ρόλο της Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) και συγκεκριμένα των Μεγάλων Γλωσσικών Μοντέλων (LLMs), όπως το ChatGPT-4, στη διαδικασία της συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού νέων αποφοίτων ΓΕΛ και ΕΠΑΛ στην περιοχή της Ορεστιάδας. Η μελέτη στηρίχθηκε σε θεωρητικό υπόβαθρο που αφορούσε την έννοια της συμβουλευτικής, τα βασικά της μοντέλα και τις εφαρμογές της στον εκπαιδευτικό χώρο, ενώ παράλληλα ανέλυσε την ιστορική εξέλιξη και τις δυνατότητες της TN με ιδιαίτερη έμφαση στα LLMs. Από την ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων, αναδείχθηκαν σημαντικά συμπεράσματα:

Η TN μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά προς τον σύμβουλο επαγγελματικού προσανατολισμού, χωρίς να τον αντικαθιστά. Η ανθρώπινη ύπαρξη είναι αναντικατάστατη, ωστόσο τα ψηφιακά εργαλεία ενισχύουν την αποτελεσματικότητα και την εξατομίκευση της καθοδήγησης. Οι συμμετέχοντες διαπίστωσαν ότι η χρήση του ChatGPT-4 προσφέρει αρκετές πληροφορίες και συμβάλλει στην αναζήτηση νέων προοπτικών, βοηθώντας τους να διευρύνουν τον ορίζοντα των επιλογών τους. Το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο και η σχολική επίδοση επηρεάζουν σημαντικά τον τρόπο με τον οποίο οι νέοι αξιοποιούν τα εργαλεία TN. Οι μαθητές με περιορισμένη πρόσβαση σε ψηφιακές υποδομές ή χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο γονέων αντιμετώπισαν περισσότερες δυσκολίες στη χρήση τους. Παράλληλα, η εξοικείωση με την τεχνολογία διευκολύνει την χρήση των εργαλείων, επιτρέποντας σε ορισμένους συμμετέχοντες να ανακαλύψουν νέες κατευθύνσεις και δεξιότητες που δεν είχαν προηγουμένως σκεφτεί. Αναδείχθηκε η σημασία της εποπτείας και της καθοδήγησης από τον άνθρωπο, ώστε η χρήση εργαλείων TN να γίνεται με υπεύθυνο και κριτικό τρόπο, αποφεύγοντας πιθανές παραπλανητικές ή μεροληπτικές πληροφορίες. Σε γενικότερο επίπεδο, η εργασία καταλήγει στο ότι η συνεργασία ανθρώπου και TN αποτελεί το πλέον πρόσφορο μοντέλο για το μέλλον της συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού. Ο συνδυασμός της ανθρώπινης κρίσης, της συναισθηματικής κατανόησης και της κοινωνικής ευαισθησίας με την ταχύτητα, την προσαρμοστικότητα και την αναλυτική ικανότητα των ψηφιακών συστημάτων δημιουργεί ένα νέο πλαίσιο παρέμβασης, το οποίο μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις μιας συνεχώς μεταβαλλόμενης κοινωνίας και αγοράς εργασίας. Τελικά, η παρούσα μελέτη δείχνει ότι η αξιοποίηση της TN στον επαγγελματικό προσανατολισμό δεν πρέπει να ιδωθεί ως απειλή, αλλά

ως ευκαιρία για καινοτομία και ενδυνάμωση των νέων ανθρώπων στη λήψη αποφάσεων για το μέλλον τους. Η ενσωμάτωση τέτοιων εργαλείων, όταν γίνεται με ηθική ευθύνη και τεκμηρίωση, μπορεί να ενισχύσει ουσιαστικά τον ρόλο του συμβούλου και να συμβάλει στην ισότιμη πρόσβαση σε πληροφορίες και ευκαιρίες για όλους τους αποφοίτους.

6.2 Περιορισμοί και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Παρά την ουσιαστική συμβολή της παρούσας μελέτης, παραμένουν ορισμένα κενά που περιορίζουν το εύρος των συμπερασμάτων. Καταρχάς, το μικρό μέγεθος του δείγματος των 10 αποφοίτων και ο γεωγραφικός περιορισμός στην περιοχή της Ορεστιάδας δεν επιτρέπουν τη γενίκευση των αποτελεσμάτων σε πληθυσμούς ή σε διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά υπόβαθρα. Επίσης, η εστίαση αποκλειστικά σε αποφοίτους ΓΕΛ και ΕΠΑΛ άφησε εκτός άλλες ομάδες όπως μαθητές, άτομα μη τυπικών μορφών εκπαίδευσης, οι οποίοι θα μπορούσαν να αναδείξουν διαφορετικές οπτικές στη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης.

Ένα ακόμη κενό αφορά τον χρονικό ορίζοντα της έρευνας Ιούλιο με Σεπτέμβριο 2025, καθώς καταγράφει αντιδράσεις και συμπεριφορές σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, χωρίς να διερευνά εάν και πώς μεταβάλλονται οι αντιλήψεις και οι πρακτικές με το πέρασμα του χρόνου. Τέλος, η μελέτη επικεντρώθηκε σε ένα μόνο εργαλείο TN ChatGPT -4 και δεν περιέλαβε συγκριτική ανάλυση με άλλες πλατφόρμες. Τα παραπάνω στοιχεία αφήνουν ανοιχτό το πεδίο για μελλοντικές έρευνες που θα μπορούσαν να εμβαθύνουν και να διευρύνουν τα πορίσματα.

Με βάση τα παραπάνω, προτείνονται ορισμένες κατευθύνσεις για μελλοντική έρευνα . Αρχικά, κρίνεται σκόπιμο να διευρυνθεί το δείγμα, τόσο σε αριθμό συμμετεχόντων όσο και σε γεωγραφικές περιοχές, ώστε να προκύψουν πιο αξιόπιστα και γενικεύσιμα συμπεράσματα. Παράλληλα, θα ήταν χρήσιμος ο συνδυασμός ποιοτικών και ποσοτικών μεθόδων, ώστε να επιτευχθεί πληρέστερη ανάλυση των δεδομένων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η διερεύνηση των διαφορών ανάμεσα σε κοινωνικοοικονομικές ομάδες και ο τρόπος με τον οποίο αυτές επηρεάζουν την αξιοποίηση εργαλείων Τεχνητής Νοημοσύνης.

Σε πρακτικό επίπεδο, θα μπορούσε να ενσωματωθεί η χρήση εργαλείων όπως το ChatGPT στη σχολική συμβουλευτική, συνοδευόμενη από κατάλληλα εκπαιδευτικά σεμινάρια για μαθητές και συμβούλους, ώστε να αξιοποιούνται υπεύθυνα και με κριτική προσέγγιση. Επίσης, προτείνεται η διερεύνηση της μακροπρόθεσμης χρήσης αυτών των εργαλείων, ώστε

να φανεί αν η ενδυνάμωση και η αυτοπεποίθηση που παρέχουν στους συμβουλευόμενους διατηρείται σε βάθος χρόνου. Τέλος, προτείνεται η ανάπτυξη προγραμμάτων που θα μειώνουν τον ψηφιακό αποκλεισμό, ώστε όλοι οι συμμετέχοντες, ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου, να έχουν ίση πρόσβαση στις δυνατότητες που προσφέρει η τεχνολογία.

7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

American School Counselor Association. (2005). *The ASCA national model: A framework for school counseling programs* (2nd ed.). Author.

Braun, V., Clarke, V., & Weate, P. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.

British Journal of Educational Technology. (n.d.). Wiley. Retrieved from <https://bera-journals.onlinelibrary.wiley.com/journal/14678535>

Bryan, J., Moore-Thomas, C., Day-Vines, N. L., & Holcomb-McCoy, C. (2012). School counselors as social capital: The effects of high school college counseling on college application rates. *Journal of Counseling & Development*, 89(2), 190–199. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2011.tb00077.x>

Bryman, A. (2017). *Μέθοδοι κοινωνικής έρευνας* (Π. Σακελλαρίου, Μετάφρ.). Gutenberg.

Computers & Education. (n.d.). Elsevier. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/journal/computers-and-education>

Creswell, J. W. (2011). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.). Pearson.

Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). SAGE. Retrieved from <https://repositorio.ciem.ucr.ac.cr/bitstream/123456789/501/1/Qualitative%20inquiry%20%26%20research%20design.%20design%20%20Choosing%20among%20five%20Approaches.%20%281%29.pdf>

Davis, J., Williams, M., & Yang, C. (2021). Ethical considerations in artificial intelligence: Bias, privacy, and transparency in educational applications. *Computers & Education*, 168, 104199.

Education and Information Technologies. (n.d.). Springer. Retrieved from <https://www.springer.com/journal/10639>

European Data Protection Board. (n.d.). *Guidelines and documents*. Retrieved from

Gati, I., & Levin, N. (2019). Decision-making models and career guidance. In J. A. Athanasou & R. Van Esbroeck (Eds.), *International handbook of career guidance* (pp. xxx–xxx). Springer.

Geldard, D., Geldard, K., & Foo, R. Y. (2017). *Basic personal counselling: A training manual for counsellors* (8th ed.). Cengage Learning Australia.

Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability. *Field Methods*, 18(1), 59–82. <https://doi.org/10.1177/1525822X05279903>

- Gysbers, N. C. (2008). Career guidance and counseling in primary and secondary educational settings. In J. A. Athanasou & R. Van Esbroeck (Eds.), *International handbook of career guidance* (pp. 249–263). Springer.
- Gysbers, N. C., & Henderson, P. (2012). *Developing and managing your school guidance and counseling program* (5th ed.). American Counseling Association. Retrieved from <https://ismailsunny.wordpress.com/wp-content/uploads/2017/07/developing-and-managing-your-sc-norman-c-gysbers.pdf>
- Herr, E. L., & Cramer, S. H. (1996). *Career guidance and counseling through the lifespan: Systematic approaches* (5th ed.). Harper Collins College Publishers. Retrieved from <https://www.sciepub.com/reference/400441>
- Holland, J. H. (1977). *Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments*. Prentice-Hall.
- Holstein, K., Wortman Vaughan, J., Daumé, H., Dudík, M., & Wallach, H. (2020). Improving fairness in machine learning systems: What do industry practitioners need? In *Proceedings of the 2020 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1–16). ACM. <https://doi.org/10.1145/3313831.3376446>
- Hooley, T., Benseman, J., & Klehe, U.-C. (2021). *Career guidance for social justice*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003135210>
- Huang, J.-T., & Hsieh, H.-H. (2011). *Linking socioeconomic status to social cognitive career theory factors: A partial least squares path modeling analysis*. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/254110995>
- Hughes, C., Gibbons, M. M., & Mynatt, B. (2016). Using narrative career counseling with the K–12 population. *Journal of School Counseling*, 14(9), 1–27.
- Isaacson, L. E., & Brown, D. (2000). *Career information, career counseling, and career development* (7th ed.). Allyn & Bacon.
- Journal of Artificial Intelligence in Education*. (n.d.). Springer. Retrieved from <https://www.springer.com/journal/40593>
- Journal of Educational Computing Research*. (n.d.). SAGE.
- Lent, R. W., Brown, S. D., & Hackett, G. (2002). Social cognitive career theory. In D. Brown (Ed.), *Career choice and development* (4th ed., pp. 255–311). Jossey-Bass. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/306145850>
- Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). *Intelligence unleashed: An argument for AI in education*. Pearson Education.
- Marshall, M. N. (1996). Sampling for qualitative research. *Family Practice*, 13(6), 522–526. <https://doi.org/10.1093/fampra/13.6.522>

- Nilsson, N. J. (2009). *The quest for artificial intelligence: A history of ideas and achievements*. Cambridge University Press. Retrieved from <https://ai.stanford.edu/~nilsson/QAI/qai.pdf>
- OpenAI. (2023). *ChatGPT* [Large language model]. <https://chat.openai.com>
- Richards, L., & Morse, J. M. (2007). *User's guide to qualitative methods* (2nd ed.). SAGE. Retrieved from <https://methods.sagepub.com/book/mono/preview/readme-first-for-a-users-guide-to-qualitative-methods-3e.pdf>
- Ritchie, J., Lewis, J., & Elam, G. (2003). Designing and selecting samples. In J. Ritchie & J. Lewis (Eds.), *Qualitative research practice: A guide for social science students and researchers* (pp. 77–108). SAGE.
- Rosenthal, G. (2016). Histories, self-representations and narratives: The case of biographical research. In N. K. Denzin & M. D. Giardina (Eds.), *Qualitative inquiry and the politics of research* (pp. 151–171). Routledge.
- Rosenthal, R. (2016). Qualitative research methods: An overview. In D. Wyse, L. E. Suter, E. Smith, & N. Selwyn (Eds.), *The BERA/SAGE handbook of educational research* (pp. 409–428). SAGE. <https://doi.org/10.4135/9781473983953.n22>
- Sampson, J. P., Osborn, D. S., Kettunen, J., & Hou, P.-C. (2020). The role of practitioners in helping clients engage with technology in career interventions. *Journal of Career Development*, 47(5), 597–610.
- Savickas, M. L. (2013). Career construction theory and practice. In S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (2nd ed., pp. 147–183). Wiley. Retrieved from <https://pdfcoffee.com/qdownload/savickas-2013-career-construction-theory-and-practice-pdf-free.html>
- Silverman, D. (2016). *Qualitative research* (4th ed.). SAGE.
- Sue, D. W. (2016). *Counseling the culturally diverse: Theory and practice* (7th ed.). Wiley.
- Super, D. E. (1990). A life-span, life-space approach to career development. In D. Brown, L. Brooks, & Associates (Eds.), *Career choice and development: Applying contemporary theories to practice* (2nd ed., pp. xxx–xxx). Jossey-Bass. Retrieved from <https://www.academia.edu/120118307>
- UNESCO. (2002). *Ethical guidelines for international comparative social science research in the framework of MOST*. UNESCO.
- Vaismoradi, M., Turunen, H., & Bondas, T. (2013). Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study. *Nursing & Health Sciences*, 15(3), 398–405. <https://doi.org/10.1111/nhs.12048>

- Van Dijk, J. A. G. M. (2020). *The digital divide*. Polity Press. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/339751402>
- Vaswani, A., Shazeer, N., Parmar, N., Uszkoreit, J., Jones, L., Gomez, A. N., Kaiser, Ł., & Polosukhin, I. (2017). Attention is all you need. In *Advances in Neural Information Processing Systems* (Vol. 30). Curran Associates, Inc.
- Wang, X., Li, Y., Chen, Z., & Zhang, H. (2023). The role of large language models in qualitative research: Opportunities and challenges. *Journal of Qualitative Research in Education*, 41(2), 115–132.
- Wikipedia. (2023a). Orestiada. In *Wikipedia*. Retrieved from <https://el.wikipedia.org/wiki/Ορεστιάδα>
- Wikipedia. (2023b). Orestiada – Geography. In *Wikipedia*. Retrieved from <https://el.wikipedia.org/wiki/Ορεστιάδα>
- Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods* (5th ed.). SAGE. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/308385754>
- Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.) (2016). *Θεωρητικό πλαίσιο – Μεθοδολογία συμβουλευτικής παρέμβασης για την αντιμετώπιση του φαινομένου των NEETs*. (Α. Χαροκοπάκη). Στο: *Συμβουλευτική σταδιοδρομίας για την υποστήριξη των NEETs (Νέοι 15–29 ετών οι οποίοι βρίσκονται εκτός δομών απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης)*. Retrieved from http://www.eoppep.gr/images/SYEP/1_NEETs_theory.pdf
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2016). Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων – GDPR). *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, L 119, 1–88.
- Ισάρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική έρευνα στις κοινωνικές επιστήμες*. Κριτική. Retrieved from <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5826>
- Κασσωτάκης, Μ. Ι. (2003). *Συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός: Θεωρία και πράξη*. Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.
- Τσίρος, Χ. (2016). *Επαγγελματικός προσανατολισμός και συμβουλευτική*. Πεδίο.
- Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. (2019). *Οδηγός σχολικής συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού*. ΥΠΙΑΙΘ.
- Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. (2020). *Καθορισμός καθηκόντων του Σχολικού Συμβούλου Ζωής (ΣΣΖ)* [ΦΕΚ 129431/ΓΔ4/2020]. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

1. Η γνωριμία της ερευνήτριας με το ερευνητικό υλικό

Σε αυτό το στάδιο η ερευνήτρια εξοικειώθηκε με τις απαντήσεις των 10 συμμετεχόντων (5 απόφοιτοι ΕΠΑΛ και 5 απόφοιτοι ΓΕΛ), καταγράφοντας αρχικές σημειώσεις στις ερωτήσεις που είχε στην διάθεσή της από το πλαίσιο των συνεντεύξεων. Άρα, έγινε από την ερευνήτρια διαρκώς επαναλαμβανόμενη ανάγνωση των ερευνητικών ερωτημάτων . Έτσι, δημιουργήθηκε στην ερευνήτρια μια πρώτη εικόνα σχετικά με τους συμμετέχοντες και τα δεδομένα και ως προς τι απάντησαν στις συνεντεύξεις ώστε να δύναται να καταγράψει ένα σύνολο από αρχικές ιδέες πριν προχωρήσει στο δεύτερο στάδιο. Δόθηκε έμφαση στην αναγνώριση πρώτων εντυπώσεων όπως η περιγραφή των δυσκολιών ψηφιακής πρόσβασης ή οι πρώτες αντιδράσεις απέναντι στη χρήση του ChatGPT.

2. Κωδικοποίηση

Στο δεύτερο αυτό στάδιο η ερευνήτρια εξέτασε τις απαντήσεις των συμμετεχόντων παράγραφο προς παράγραφο και αποδόθηκαν σε αυτές «αρχικοί κώδικες», δηλαδή σε κάθε κεραμικό απόσπασμα έδωσε έναν εννοιολογικό προσδιορισμό ,ο οποίος εκφράζει σύντομα νοηματικά αποσπάσματα που αποτυπώνουν την ουσία της απάντησης (π.χ. «δυσκολία πρόσβασης σε πληροφορίες», «έλλειψη καθοδήγησης», «ενθουσιασμός για το ChatGPT»). Κάθε απόσπασμα μπορούσε να περιέχει παραπάνω από ένα νόημα, άρα θα μπορούσαν να προστεθούν περισσότεροι από ένας κωδικοί.

3. Ορισμός των θεμάτων της ανάλυσης

Στο τρίτο στάδιο της αναλυτικής διαδικασίας, η ερευνήτρια αναζήτησε ενδεχόμενα θέματα της ανάλυσης όπως Ψηφιακός αποκλεισμός», «Ανακάλυψη νέων επαγγελματικών επιλογών» και «Ανασφάλεια για την αξιοπιστία του εργαλείου». Η διαδικασία αυτή απαιτεί μέθοδο και γνώση από την ερευνήτρια διότι οι κώδικες ομαδοποιήθηκαν και συσχετίστηκαν μεταξύ τους, ώστε να αναδειχθούν υποψήφια θέματα που απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα. Η ερευνήτρια απαλλαγμένη από προκαταλήψεις κατόρθωσε να οδηγηθεί σε ένα υψηλότερο επίπεδο ανάλυσης, να επιλέξει και να δώσει νόημα στις απαντήσεις των συμμετεχόντων και με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα να οδηγηθεί σε συμπεράσματα.

4. Επανεξέταση θεμάτων

Στο στάδιο αυτό η ερευνήτρια επανεξέτασε τα θέματα ώστε να πληρούν τα απαραίτητα κριτήρια και να συμπεριληφθούν στην έρευνα. Έλεγε το ενδεχόμενο αν τα δεδομένα δεν ήταν αρκετά ή αν κάποια θέματα επικαλύπτονται από άλλα και θα χρειαζόταν να συγχωνευτούν. Σύμφωνα με τον Patton (Patton, 1990) δύο είναι τα κριτήρια που η ερευνήτρια έλαβε υπόψη της. Σε πρώτο στάδιο διάβασε τα αποσπάσματα που εμπεριέχονται σε κάθε επιμέρους θέμα για να παρατηρήσει αν εμφανίζουν συνοχή. Αν αυτό δεν υφίσταται τότε έπρεπε να συλλογιστεί αν το υποψήφιο θέμα είναι προβληματικό ή αν τα αποσπάσματα υλικού δεν θα ενταχθούν. Αφού ολοκλήρωσε αυτό το στάδιο προχώρησε στην επανεξέταση είναι μια παρόμοια διαδικασία ελέγχου αλλά αφορά το σύνολο από τα δεδομένα που ερευνά. Εξωτερική ετερογένεια και η εσωτερική ομοιογένεια.

5. Καθορισμός και τιτλοποίηση θεμάτων

Στο στάδιο αυτό, αφού είχαν ήδη διαμορφωθεί τα υποψήφια θέματα μέσα από την ανάλυση των κωδίκων, η ερευνήτρια προχώρησε στον σαφή καθορισμό και την τιτλοποίηση αυτών. Για κάθε θέμα πραγματοποιήθηκε λεπτομερής ανάλυση, με στόχο να περιγραφεί το περιεχόμενό του και να αποφασηθεί ο τρόπος με τον οποίο συνδέεται με τα ερευνητικά ερωτήματα. Τα θέματα εξετάστηκαν για πιθανές επικαλύψεις και αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους. Ωστόσο, στην παρούσα έρευνα, λόγω του σχετικά περιορισμένου αριθμού συμμετεχόντων (10 άτομα), κρίθηκε ότι δεν υπήρχε ανάγκη για περαιτέρω συγχώνευση ή δημιουργία υποθεμάτων, καθώς τα δεδομένα ήταν σαφή και συγκροτημένα. Η ερευνήτρια έδωσε σε κάθε θέμα έναν περιεκτικό και κατανοητό τίτλο, ώστε να αποδίδει με σαφήνεια την ουσία του και να διευκολύνει τον αναγνώστη στην κατανόηση των αποτελεσμάτων. Οι τίτλοι επιλέχθηκαν με κριτήριο να προκαλούν το ενδιαφέρον του αναγνώστη, να είναι περιεκτικοί να αποτυπώνουν με ακρίβεια μια εικόνα και εποπτεία του υλικού κάθε θέματος .

Χαρακτηριστικά παραδείγματα τίτλων που προέκυψαν στην παρούσα ανάλυση είναι:

«Ψηφιακός αποκλεισμός και δυσκολίες πρόσβασης»,

«Ανακάλυψη νέων επαγγελματικών επιλογών»,

«Ανασφάλεια και ανάγκη επαλήθευσης πληροφοριών»,

«Ενδυνάμωση μέσω της χρήσης του ChatGPT».

6. Παρουσίαση δεδομένων και συγγραφή των ευρημάτων

Στο τελικό στάδιο, η ερευνήτρια, αφού συγκέντρωσε πλέον το σύνολο των θεμάτων που προέκυψαν μέσα από την κωδικοποίηση και την ανάλυση των απαντήσεων των συμμετεχόντων, προχώρησε στη συγγραφή της τελικής ανάλυσης και την παρουσίαση των ευρημάτων. Η διαδικασία αυτή είχε στόχο να αναδείξει με συστηματικό και κατανοητό τρόπο τα κύρια μοτίβα που αναδύθηκαν από τις συνεντεύξεις νέων αποφοίτων ΓΕΛ και ΕΠΑΛ σχετικά με τη χρήση του ChatGPT ως εργαλείο συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού.

Καταβλήθηκε προσπάθεια από την ερευνήτρια η ανάλυση να εκθέσει με σαφήνεια και περιεκτικότητα τη σύνθετη δομή των δεδομένων, ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να πεισθεί για την εγκυρότητα, την αξία και τη μεθοδολογική επάρκεια της έρευνας. Για τον σκοπό αυτό, η ερευνήτρια δεν περιορίστηκε σε μια απλή περιγραφή των θεμάτων, αλλά τα ανέδειξε μέσα από την παράθεση επιλεκτικά αυτούσιων αποσπασμάτων από το ερευνητικό υλικό.

Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στη χρήση παραδειγμάτων και γλαφυρών αποσπασμάτων από τις συνεντεύξεις, όπως ενδεικτικές αναφορές συμμετεχόντων στη δυσκολία τους να έχουν πρόσβαση σε αξιόπιστες πληροφορίες χωρίς την υποστήριξη του ChatGPT, ή στον ενθουσιασμό τους για τις νέες επαγγελματικές επιλογές που ανακάλυψαν μέσω του εργαλείου. Με αυτόν τον τρόπο, τα ευρήματα δεν παρουσιάζονται αποκομμένα, αλλά ενσωματώνονται σε μια ενιαία ιστορία που αποτυπώνει την εμπειρία των συμμετεχόντων.

Η προσέγγιση αυτή ενισχύει την εγκυρότητα και την αξιοπιστία της έρευνας, καθώς βασίζεται σε αναγνωρισμένο πλαίσιο ανάλυσης, επιτρέποντας παράλληλα την ανάδειξη των εμπειριών των νέων αποφοίτων ΓΕΛ και ΕΠΑΛ με αυθεντικό και συστηματικό τρόπο. Τα ευρήματα της επαναξιολόγησης τους κατέγραψαν θετικά στοιχεία, όπως η αμεσότητα των απαντήσεων και η προσαρμοστικότητα στις ερωτήσεις, όσο και σημεία βελτίωσης, όπως η ανάγκη επαλήθευσης ορισμένων πληροφοριών από έγκυρες εξωτερικές πηγές. Η διαδικασία αυτή συνέβαλε στον καθορισμό του βαθμού αξιοπιστίας και χρησιμότητας του ChatGPT ως υποστηρικτικού εργαλείου επαγγελματικού προσανατολισμού για νέους με χαμηλή ψηφιακή εξοικείωση και χαμηλό γλωσσικό επίπεδο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΜΑΡΙΑ (απόφοιτη ΕΠΑΛ):

«Δεν ήξερα από πού να ξεκινήσω... Όταν τελείωσα το σχολείο, ένιωθα ότι οι επιλογές μου ήταν πολύ περιορισμένες. Οι περισσότεροι γύρω μου έλεγαν να πιάσω μια δουλειά στην πόλη ή να φύγω στο εξωτερικό. Δεν είχα σκεφτεί ποτέ ότι υπάρχουν κι άλλες δυνατότητες. Όταν άρχισα να χρησιμοποιώ το ChatGPT, στην αρχή ήμουν διστακτική γιατί δεν το είχα ξαναδοκιμάσει. Έκανα απλές ερωτήσεις, όπως “τι μπορώ να σπουδάσω αν μ’ αρέσουν τα παιδιά” και “ποιες δουλειές υπάρχουν στον τομέα της υγείας χωρίς πανεπιστήμιο”. Οι απαντήσεις με βοήθησαν να δω ότι υπάρχουν και ΙΕΚ, σεμινάρια και άλλες επιλογές που δεν είχα φανταστεί. Αυτό με έκανε να νιώσω πιο σίγουρη για τον εαυτό μου, γιατί κατάλαβα ότι δεν είναι μονόδρομος να δώσεις πανελλήνιες ή να φύγεις στο εξωτερικό. Το ChatGPT μού έδωσε ιδέες που με ενθουσίασαν και με έκαναν να σκεφτώ πιο ανοιχτά το μέλλον μου.»

ΓΙΩΡΓΟΣ (απόφοιτος ΓΕΛ):

«Πριν τη χρήση του ChatGPT ένιωθα μπερδεμένος. Σκεφτόμουν ότι οι επιλογές μου ήταν μόνο να δώσω ξανά πανελλήνιες ή να πάω σε κάποιο κολέγιο. Όταν ρώτησα το εργαλείο “τι μπορώ να κάνω αν μ’ ενδιαφέρει η ψυχολογία αλλά δεν θέλω να σπουδάσω σε πανεπιστήμιο”, πήρα ιδέες για ΙΕΚ και άλλες σπουδές που δεν είχα ακούσει ποτέ. Το σημαντικότερο ήταν ότι το ChatGPT μού απάντησε με τρόπο απλό, όχι σαν να διαβάζω έναν κατάλογο. Ένιωσα ότι έχω περισσότερες δυνατότητες απ’ όσες νόμιζα.»

ΧΡΙΣΤΙΝΑ (απόφοιτη ΓΕΛ):

«Στην αρχή δεν εμπιστευόμουν πολύ το ChatGPT, γιατί σκέφτηκα ότι μπορεί να δίνει λάθος απαντήσεις. Όμως όταν άρχισα να ρωτάω για σπουδές στο εξωτερικό και ποια επαγγέλματα έχουν ζήτηση στην Ελλάδα, οι απαντήσεις ήταν κατατοπιστικές. Με βοήθησε να οργανώσω τις σκέψεις μου. Μπορεί να χρειάζεται να επιβεβαιώνω κάποια πράγματα, αλλά σίγουρα ήταν το πρώτο εργαλείο που με έκανε να νιώσω ότι δεν είμαι μόνη μου στην αναζήτηση. Ένιωσα μια ενθάρρυνση, σαν να έχω έναν σύμβουλο δίπλα μου.»

ΝΙΚΟΣ (απόφοιτος ΕΠΑΛ):

«Δεν είχα ποτέ σκεφτεί να χρησιμοποιήσω ένα πρόγραμμα σαν το ChatGPT. Στην αρχή μπερδεύτηκα με το πώς να γράψω τις ερωτήσεις μου. Όταν όμως είδα ότι μπορούσα να το ρωτήσω “τι επαγγέλματα ταιριάζουν σε κάποιον που ξέρει από ηλεκτρολογικά” και μου έδωσε

επιλογές όπως σεμινάρια, ΙΕΚ και ακόμα και δουλειές στο εξωτερικό, ένιωσα πιο σίγουρος. Για πρώτη φορά σκέφτηκα ότι μπορώ να αξιοποιήσω τις γνώσεις μου και να μην περιοριστώ μόνο σε αυτό που κάνουν όλοι στο χωριό μου.»

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ (απόφοιτη ΕΠΑΛ):

«Εγώ ήθελα να σπουδάσω παιδαγωγικά, αλλά φοβόμουν ότι δεν θα τα καταφέρω στις πανελλήνιες. Το ChatGPT με βοήθησε να μάθω ότι υπάρχουν κι άλλοι δρόμοι, όπως ΙΕΚ για βρεφονηπιοκόμους. Αυτό που με εντυπωσίασε είναι ότι μπορούσα να κάνω πολλές ερωτήσεις και να παίρνω διαφορετικές απαντήσεις χωρίς να νιώθω άσχημα. Με έκανε να δω ότι δεν υπάρχει μόνο ένας τρόπος να πετύχεις τον στόχο σου.»

ΤΑΞΙΑΡΧΟΥΛΑ (απόφοιτη ΕΠΑΛ):

«Δεν είχα μεγάλη εξοικείωση με τους υπολογιστές. Στην αρχή αγχώθηκα, αλλά το ChatGPT ήταν πιο εύκολο απ' όσο νόμιζα. Όταν το ρώτησα “ποια επαγγέλματα έχουν ζήτηση στην περιοχή μου”, μου έδωσε ιδέες που δεν είχα φανταστεί, όπως στον τουριστικό τομέα. Αυτό με ενθάρρυνε γιατί κατάλαβα ότι μπορώ να μείνω στον τόπο μου και να ψάξω δουλειά που να μου ταιριάζει, χωρίς να χρειαστεί να φύγω.»

ΣΤΕΛΙΟΣ (απόφοιτος ΕΠΑΛ):

«Ήμουν πάντα καχύποπτος με το ίντερνετ και με τέτοιες εφαρμογές. Όταν το χρησιμοποίησα, μου έδωσε πολλές ιδέες για επαγγέλματα, αλλά ήξερα ότι πρέπει να τσεκάρω ξανά τις πληροφορίες. Παρόλα αυτά, το θετικό ήταν ότι με έβαλε να σκεφτώ πιο σοβαρά τι θέλω να κάνω. Σαν να άνοιξε μια πόρτα και μετά ήταν δική μου δουλειά να περάσω από εκεί.»

ΣΟΦΙΑ (απόφοιτη ΓΕΛ):

«Η οικογένειά μου ήθελε να βρω μια σταθερή δουλειά γρήγορα. Δεν ήξερα όμως ποιες επιλογές είχα πραγματικά. Όταν ρώτησα το ChatGPT για επαγγέλματα στον τομέα της διοίκησης, μου έδειξε ότι μπορώ να δουλέψω σε γραφείο, αλλά και να συνεχίσω με προγράμματα κατάρτισης. Αυτό με έκανε να σκεφτώ πιο σοβαρά ότι μπορώ να συνεχίσω να μαθαίνω, ακόμα κι αν δεν πάω πανεπιστήμιο.»

ΔΗΜΗΤΡΗΣ (απόφοιτος ΓΕΛ):

«Πάντα άκουγα ότι πρέπει να δώσω πανελλήνιες για να έχω μέλλον. Όταν μπήκα στο ChatGPT και ρώτησα για δουλειές σχετικές με τον αθλητισμό, μου πρότεινε όχι μόνο πανεπιστήμια αλλά και ΙΕΚ, σεμινάρια και ακόμα τρόπους να αποκτήσω πιστοποιήσεις. Αυτό

με έκανε να καταλάβω ότι υπάρχουν πολλοί δρόμοι, όχι μόνο ένας. Ένιωσα πιο ελεύθερος να σκεφτώ τι μου ταιριάζει.»

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ (απόφοιτος ΓΕΛ):

«Δεν ήμουν ποτέ καλός στα θεωρητικά μαθήματα και πάντα σκεφτόμουν ότι δεν έχω πολλές πιθανότητες να προχωρήσω. Όταν όμως ρώτησα το ChatGPT για δουλειές που σχετίζονται με τα αυτοκίνητα, μου έδειξε επιλογές που δεν είχα ακούσει, όπως εξειδικευμένες πιστοποιήσεις στη μηχανολογία και προγράμματα κατάρτισης στο εξωτερικό. Αυτό με έκανε να σκεφτώ ότι μπορώ να εξελιχθώ σε αυτό που πραγματικά μ' αρέσει, χωρίς να χρειάζεται να ακολουθήσω τον δρόμο των πανελληνίων.»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες χρησιμοποίησαν ενδεικτικά τις ακόλουθες προτροπές:

«Τι επαγγέλματα ταιριάζουν σε κάποιον που είναι καλός στην επικοινωνία;»

«Τι μπορώ να σπουδάσω αν τελείωσα το ΕΠΑΛ στον τομέα Μηχανολογίας;»

«Ποιες είναι οι διαφορές μεταξύ ΙΕΚ και ΑΕΙ;»

«Τι επιλογές έχω αν μ' ενδιαφέρει η ψυχολογία αλλά δεν θέλω να σπουδάσω στο πανεπιστήμιο;»

«Ποια επαγγέλματα έχουν ζήτηση στην Ελλάδα;»

«Ποιες δυνατότητες σπουδών υπάρχουν στο εξωτερικό για κάποιον που ξέρει ξένες γλώσσες;»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

Ημι-δομημένος Οδηγός Συνέντευξης

Εισαγωγή

- Σύντομη παρουσίαση του σκοπού της έρευνας.
- Διαβεβαίωση για ανωνυμία και εμπιστευτικότητα.
- Εξήγηση ότι δεν υπάρχουν «σωστές ή λάθος» απαντήσεις.

1. Προσωπικό και Εκπαιδευτικό Υπόβαθρο

- Μπορείς να μου πεις λίγα λόγια για τον εαυτό σου; (ηλικία, σπουδές, οικογενειακό πλαίσιο)
- Τι σκέψεις είχες για το μέλλον σου αμέσως μετά το σχολείο;
- Υπήρχαν προσδοκίες από την οικογένεια ή το περιβάλλον σου;

2. Επαγγελματικός Προσανατολισμός πριν τη χρήση του ChatGPT

- Ποιες επιλογές θεωρούσες ότι είχες πριν χρησιμοποιήσεις το ChatGPT;
- Είχες σκεφτεί πανεπιστήμιο, ΙΕΚ, εργασία, εξωτερικό;
- Υπήρχε κάτι που σε δυσκόλευε στη λήψη αποφάσεων εκείνη την περίοδο;

3. Εμπειρία Χρήσης του ChatGPT

- Πώς έμαθες για το ChatGPT και πώς αποφάσισες να το χρησιμοποιήσεις;
- Πώς ένιωσες στην αρχή της χρήσης; (π.χ. άγχος, δυσπιστία, περιέργεια)
- Τι είδους ερωτήσεις έκανες στο ChatGPT; (π.χ. «τι να σπουδάσω αν μ' αρέσουν τα παιδιά»)
- Οι απαντήσεις που πήρες σε βοήθησαν; Αν ναι, με ποιον τρόπο;
- Μπορείς να θυμηθείς κάποιο παράδειγμα απάντησης που σου άλλαξε τη σκέψη;

4. Αντίκτυπος στη Σκέψη και στα Σχέδιά σου

- Μετά τη χρήση του ChatGPT, άλλαξε η εικόνα που είχες για τις επιλογές σου;
- Ποιες νέες δυνατότητες έμαθες;
- Πώς ένιωσες για το μέλλον σου μετά τις απαντήσεις; (π.χ. περισσότερη αυτοπεποίθηση, λιγότερο άγχος)

- Σε βοήθησε να πάρεις κάποια πιο συγκεκριμένη απόφαση ή απλώς να σκεφτείς νέες κατευθύνσεις;

5. Τεχνολογικές και Ψηφιακές Δεξιότητες

- Είχες ευκολία ή δυσκολία στη χρήση του εργαλείου;
- Υπήρχαν εμπόδια (π.χ. πρόσβαση στο διαδίκτυο, εξοικείωση με υπολογιστές);

6. Συγκρίσεις και Συμπληρωματικότητα

- Θα εμπιστευόσουν αποκλειστικά το ChatGPT για τον επαγγελματικό σου προσανατολισμό;
- Ή θα ήθελες να το συνδυάσεις με συζήτηση με σύμβουλο/καθηγητή;
- Σε ποια σημεία πιστεύεις ότι το ChatGPT σε βοήθησε περισσότερο και σε ποια λιγότερο;

7. Προοπτικές – Μελλοντική Χρήση

- Θα το χρησιμοποιούσες ξανά στο μέλλον για παρόμοιες αποφάσεις;
- Θα το πρότεινες σε κάποιον φίλο/συμμαθητή; Γιατί;

Κλείσιμο

- Ευχαριστίες για τη συμμετοχή.
- Δυνατότητα να προσθέσει ο συμμετέχων κάτι που θεωρεί σημαντικό και δεν ρωτήθηκε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε

Απόφοιτος: Γεια σου ήμουν μαθητής ΓΕΛ στον τομέα των Ανθρωπιστικών Σπουδών τι επιλογές έχω μετά το σχολείο;

ChatGPT: Φυσικά ως απόφοιτος ΓΕΛ στον τομέα των Ανθρωπιστικών σπουδών έχεις αρκετές επιλογές. Όπως: Σπουδές σε ΙΕΚ για βοηθός βρεφονηπιοκόμου ή σπουδές σε τουριστικά επαγγέλματα. Σε ΑΕΙ/ ΤΕΙ μέσω πανελληνίων εξετάσεων οδηγείσαι σε ποικίλες σχολές από Νομική μέχρι Αστυφυλάκων. Τέλος, μπορείς να στραφείς σε ιδιωτικά κολέγια που συνεργάζονται με πανεπιστήμια του εξωτερικού.

Απόφοιτος: Ποια η διαφορά ΙΕΚ και ΑΕΙ;

ChatGPT: Ορίστε κάποιες διαφορές. Πρώτη διάφορα η διάρκεια σπουδών στα ΙΕΚ είναι δύο χρόνια με πρακτική άσκηση ενώ στα ΑΕΙ τέσσερα χρόνια. Δεύτερη διάφορα στα ΙΕΚ ή εισαγωγή σου πραγματοποιείται με αίτηση χωρίς εξετάσεις αλλά στα ΑΕΙ μέσω πανελληνίων εξετάσεων.

Απόφοιτος: Αν ασχοληθώ με την ψυχολογία τι επαγγελματικές επιλογές έχω μετά την απόκτηση του πτυχίου μου;

ChatGPT: Ποικίλες επιλογές άνοιγα με την εξειδίκευση σου όπως σε σχολεία μέσω της Σχολικής Ψυχολογίας. Σε εταιρείες, HR από την Οργανωσιακή Ψυχολογία αλλά και η Κλινική Ψυχολογία που θα σε κατευθύνει σε νοσοκομεία και ψυχιατρικές δομές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ

Θεματική Ενότητα 1: Ο ρόλος του κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου

Οι αφηγήσεις των συμμετεχόντων ανέδειξαν την καθοριστική επίδραση του κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου των οικογενειών (Πίνακας 4: Πίνακας ΚΟΥ), τόσο στην εκπαιδευτική πορεία όσο και στις επαγγελματικές φιλοδοξίες των νέων (Πίνακας 3: Πίνακας Υποβάθρων). Ο πίνακας (Πίνακας 3: Πίνακας Υποβάθρων), που ακολουθεί εμπεριέχει τα δεδομένα, παρουσιάζοντας τον τύπο σχολείου, το Κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των συμμετεχόντων καθώς και τον αριθμό των συμμετεχόντων που φοίτησαν σε κάθε σχολείο με βάση το ΚΟΥ (Κοινωνικοοικονομικό Υπόβαθρο).

Πίνακας 3: Πίνακας Υποβάθρων

Τύπος Αποφοίτησης	Σχολείου	Κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο	Αριθμός
ΕΠΑΛ		Υψηλό	2
ΕΠΑΛ		Χαμηλό	3
ΓΕΛ		Υψηλό	3
ΓΕΛ		Μέτριο	2

Πίνακας 4: Πίνακας ΚΟΥ

Τύπος Σχολείου Αποφοίτησης	Υψηλό Κοινωνικοοικονομικό Υπόβαθρο	Μέτριο Κοινωνικοοικονομικό Υπόβαθρο	Χαμηλό Κοινωνικοοικονομικό Υπόβαθρο
ΕΠΑΛ	2	-	3
ΓΕΛ	3	2	-

Διαπιστώνουμε ότι 5 συνολικά συμμετέχοντες (2 ΕΠΑΛ και 3 ΓΕΛ), ανήκουν σε υψηλό Κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο καθώς οι γονείς διαθέτουν ανώτατη εκπαίδευση και επαγγελματική δραστηριότητα σε θέσεις γραφείου ή εξειδικευμένα επαγγέλματα. Τρεις

συμμετέχοντες (3 ΕΠΑΛ), ανήκουν σε χαμηλό Κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο διότι οι γονείς τους έχουν μόνο υποχρεωτική εκπαίδευση και εργάζονταν σε χειρωνακτικές εργασίες στον πρωτογενή τομέα κυρίως στη γεωργία και κτηνοτροφία. Τέλος, 2 συμμετέχοντες από ΓΕΛ ανήκουν σε μέτριο υπόβαθρο. Η πλειονότητα δήλωσε ότι η οικογένεια δυσκολεύεται να στηρίξει οικονομικά σπουδές σε αστικά κέντρα γεγονός που περιορίζει τις επαγγελματικές και εκπαιδευτικές. Η τοπική κοινωνία ενθαρρύνει κυρίως παραδοσιακά επαγγέλματα, με αποτέλεσμα να περιορίζεται ο ορίζοντας των επαγγελματικών φιλοδοξιών. Σημαντικό είναι ότι μεγάλο μέρος των συμμετεχόντων προέρχεται από υψηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο (Πίνακας 4: Πίνακας ΚΟΥ), ειδικά από τη φοίτηση σε ΓΕΛ, γεγονός που πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Παράλληλα, η διαφοροποίηση μεταξύ ΕΠΑΛ και ΓΕΛ αναδεικνύει τον ρόλο του σχολικού πλαισίου στην ακαδημαϊκή απόδοση, τον επαγγελματικό προσανατολισμό και τις επαγγελματικές ευκαιρίες.

Χαρακτηριστικό είναι το απόσπασμα της Σοφίας (23 ετών, άνεργη):

«Η οικογένειά μου ήθελε να βρω μια σταθερή δουλειά γρήγορα... Δεν ήξερα ποιες επιλογές είχα πραγματικά. Το ChatGPT με βοήθησε να δω ότι υπάρχουν κι άλλες κατευθύνσεις, όχι μόνο το γραφείο ή τα αγροτικά.»

Διάγραμμα 3: Κατανομή ΚΟΥ ανά Τύπο Σχολείου

Θεματική Ενότητα 2: Σχολικές επιδόσεις και φιλοδοξίες

Οι σχολικές επιδόσεις των συμμετεχόντων (Πίνακας 5:Πίνακας επιδόσεων), διαφοροποιήθηκαν ανάλογα με το σχολικό πλαίσιο και το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο. Οι απόφοιτοι ΓΕΛ με υψηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο ανέφεραν υψηλές επιδόσεις, οι οποίες συνδέθηκαν με αυξημένες φιλοδοξίες για πανεπιστημιακές σπουδές και επαγγελματική ανέλιξη.

Αντίθετα, οι απόφοιτοι ΕΠΑΛ με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο περιέγραψαν χαμηλότερες σχολικές επιδόσεις, οι οποίες, σε συνδυασμό με την οικονομική αδυναμία, περιόρισαν τις φιλοδοξίες τους. Η επαγγελματική τους στόχευση επικεντρώθηκε κυρίως στην άμεση εξασφάλιση εργασίας.

Όπως ανέφερε ένας απόφοιτος ΕΠΑΛ:

➤ «Δεν έβλεπα το πανεπιστήμιο σαν επιλογή... Ήθελα απλώς να βρω μια δουλειά γρήγορα, για να βοηθήσω και την οικογένεια».

Αντίστοιχα, μια μαθήτρια ΓΕΛ με υψηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο σημείωσε:

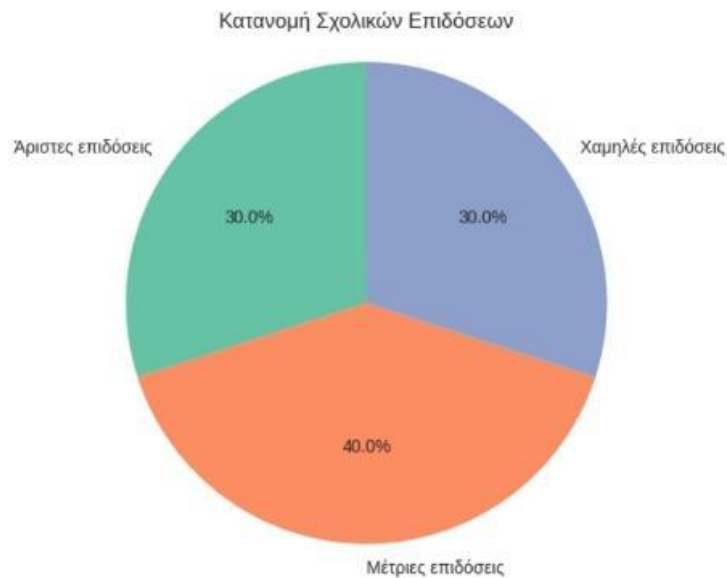
➤ «Οι γονείς μου ήθελαν να συνεχίσω στο πανεπιστήμιο. Με στήριζαν με φροντιστήρια, κι αυτό με βοήθησε να στοχεύσω ψηλότερα».

Πίνακας 5:Πίνακας επιδόσεων

Τύπος Σχολείου Αποφοίτησης	Άριστες επιδόσεις	Μέτριες επιδόσεις	Χαμηλές επιδόσεις	Σύνολο
ΕΠΑΛ	1 (10%)	2 (20%)	2 (20%)	5 (50%)
ΓΕΛ	2 (20%)	2 (20%)	1 (10%)	5 (50%)
Σύνολο	3 (30%)	4 (40%)	3(30%)	10 (100%)

Από τους 5 αποφοίτους ΕΠΑΛ η κατανομή είναι ανομοιόμορφη, με έναν απόφοιτο στην κατηγορία άριστης επίδοσης όπου αντιστοιχεί στο 10% του συνολικού δείγματος. Αυτό υποδηλώνει ότι οι απόφοιτοι των ΕΠΑΛ παρουσιάζουν ποικιλία στην ακαδημαϊκή τους επίδοση. Από την άλλη πλευρά στους απόφοιτους ΓΕΛ της έρευνας μας που είναι 5 η κατανομή είναι ανισομερή με 2 απόφοιτοι (20%) με άριστες επιδόσεις, 2 απόφοιτοι (20%) με μέτριες επιδόσεις και 1 απόφοιτο (10%) με χαμηλές επιδόσεις.

Διάγραμμα 4: Κατανομή Σχολικών Επιδόσεων

Θεματική Ενότητα 3: Χρήση του διαδικτύου

Η χρήση του διαδικτύου (Πίνακας 6: Πίνακας Χρήσης Διαδικτύου), αναδείχθηκε ως σημαντικός παράγοντας στον επαγγελματικό προσανατολισμό των συμμετεχόντων. Το διαδίκτυο αποτέλεσε βασική πηγή πληροφόρησης για εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές.

Ωστόσο, παρατηρήθηκαν διαφοροποιήσεις ως προς την αξιοποίηση του μέσου. Οι συμμετέχοντες με καλύτερη καθοδήγηση από την οικογένεια ή το σχολείο αξιοποίησαν το διαδίκτυο για στοχευμένη αναζήτηση αξιόπιστων πληροφοριών. Αντίθετα, όσοι προέρχονταν από χαμηλότερο κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο ανέφεραν δυσκολίες στην αξιολόγηση της αξιοπιστίας των πηγών, γεγονός που οδήγησε σε αποπροσανατολισμό.

Μία συμμετέχουσα ανέφερε: «Δεν ήξερα τι να εμπιστευτώ... Έβλεπα διάφορα στο ίντερνετ αλλά άλλα έλεγαν οι φίλοι, άλλα οι καθηγητές».

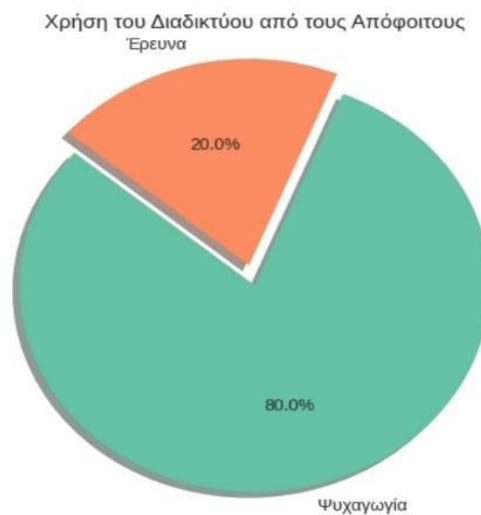
Ενδεικτική είναι και η παρακάτω δήλωση: «Με το ChatGPT είδα ότι υπάρχουν κι άλλες κατευθύνσεις, όχι μόνο τα αγροτικά ή μια απλή δουλειά γραφείου».

Πίνακας 6: Πίνακας Χρήσης Διαδικτύου

Κατηγορία Αποφοίτων	Χρήση Διαδικτύου	Αριθμός Αποφοίτων	Περιγραφή
Απόφοιτοι ΕΠΑΛ	Ψυχαγωγία	5	Χρησιμοποιούν το διαδίκτυο κυρίως για ψυχαγωγικές δραστηριότητες (παιχνίδια, βίντεο, κοινωνικά δίκτυα)
Απόφοιτοι ΓΕΛ	Ψυχαγωγία	3	Χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για παρόμοιες δραστηριότητες ψυχαγωγίας
Απόφοιτοι ΓΕΛ	Έρευνα	2	Χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς σκοπούς (αναζητήσεις, άρθρα, επιστημονικές πηγές)

Στο σύνολο των 10 αποφοίτων του δείγματος, η χρήση του διαδικτύου κατανέμεται ως εξής: Ψυχαγωγία: 8 απόφοιτοι (80%), 5 από ΕΠΑΛ (50% του συνόλου) και 3 από ΓΕΛ (30% του συνόλου). Έρευνα: 2 απόφοιτοι (20%). Είναι εμφανές πως κυριαρχεί η επιλογή του διαδικτύου για ψυχαγωγική χρήση με 8 στους 10 αποφοίτους να δηλώνουν ότι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο κυρίως για διασκέδαση και κοινωνική δικτύωση. Το σύνολο των αποφοίτων ΕΠΑΛ που συμμετείχαν χρησιμοποιεί το διαδίκτυο αποκλειστικά για ψυχαγωγία. Δεν υπάρχει καμία καταγραφή χρήσης για εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς σκοπούς, γεγονός που ίσως υποδεικνύει περιορισμένη αξιοποίηση του διαδικτύου ως εργαλείου μάθησης. Εντούτοις, παρότι τα περισσότερα (3 άτομα) ΓΕΛ χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για ψυχαγωγία, υπάρχει και ένα ποσοστό (2 άτομα, δηλαδή 20% των αποφοίτων ΓΕΛ) που το χρησιμοποιεί για έρευνα και εκπαιδευτικούς σκοπούς. Αυτό δείχνει και χρήση του διαδικτύου από άτομα ΓΕΛ τα οποία έχουν με ακαδημαϊκές απαιτήσεις ή ενδιαφέροντα. Το γεγονός ότι μόνο 2 απόφοιτοι (όλοι από ΓΕΛ) το χρησιμοποιούν για έρευνα, εγείρει ερωτήματα για τον βαθμό που η εκπαιδευτική κοινότητα ενθαρρύνει ή εκπαιδεύει τους μαθητές στη σωστή αξιοποίηση του διαδικτύου ως γνωστικού εργαλείου.

Διάγραμμα 5: Χρήση του Διαδικτύου από τους Αποφοίτους

Θεματική ενότητα 4: Το εργαλείο και η αλλαγή σπουδαστικών αποφάσεων

Μετά τη χρήση του εργαλείου, αρκετοί από τους συμμετέχοντες διαπίστωσαν ότι οι αρχικές τους επιλογές δεν ανταποκρίνονταν πλήρως στα ενδιαφέροντά τους ή στις πραγματικές τους δεξιότητες. Η ανατροφοδότηση που έλαβαν τους οδήγησε σε αλλαγή κατεύθυνσης ή επαναπροσδιορισμό των εκπαιδευτικών τους στόχων. Το εργαλείο λειτούργησε ως καταλύτης, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να προχωρήσουν σε πιο συνειδητές αποφάσεις.

Πολλοί συμμετέχοντες δήλωσαν ότι η αξιολόγηση που τους παρείχε το εργαλείο τους ώθησε σε αλλαγή κατεύθυνσης. Ένας απόφοιτος ανέφερε:

«Αρχικά ήθελα να σπουδάσω νομική, όμως μέσα από το εργαλείο είδα ότι οι δεξιότητές μου ταιριάζουν περισσότερο με τομείς επικοινωνίας και μάρκετινγκ. Αυτό με έκανε να επαναπροσδιορίσω την επιλογή μου».

Αντίστοιχα, μια άλλη συμμετέχουσα τόνισε:

«Σκεφτόμουν να συνεχίσω σε τεχνικό αντικείμενο, αλλά τα αποτελέσματα με έπεισαν να δοκιμάσω κάτι πιο δημιουργικό, όπως ο σχεδιασμός».

Η ανατροφοδότηση που έλαβαν λειτούργησε ως καταλύτης για πιο συνειδητές αποφάσεις, καθώς ανέδειξε νέες πτυχές των ενδιαφερόντων και δεξιοτήτων τους.

Ο πίνακας (Πίνακας 7: Πίνακας εργαλείο και αλλαγή Σπουδών), παρουσιάζει αν η χρήση του εργαλείου συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού θα μπορούσε να επηρεάσει την αρχική επιλογή σπουδών των αποφοίτων. Τα δεδομένα είναι χωρισμένα ανά τύπο σχολείου (ΕΠΑΛ – ΓΕΛ) και σε δύο κατηγορίες απάντησης: Θα άλλαζαν επιλογή σπουδών και δεν θα άλλαζαν επιλογή σπουδών.

Πίνακας 7: Πίνακας εργαλείο και Αλλαγή Σπουδών

Τύπος Σχολείου Αποφοίτησης	Θα άλλαζαν επιλογή σπουδών	Δεν θα άλλαζαν επιλογή σπουδών
ΕΠΑΛ	3	2
ΓΕΛ	4	1

Από τον υπολογισμό των ποσοστών ανά τύπο φοίτησης σχολείου προκύπτει:

ΕΠΑΛ: Θα άλλαζαν: $3/5 \rightarrow 30\%$ και Δεν θα άλλαζαν: $2/5 \rightarrow 20\%$

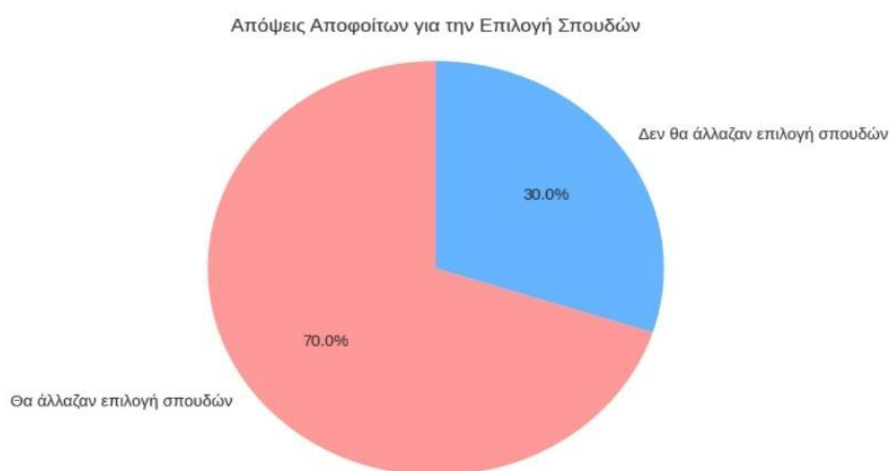
ΓΕΛ: Θα άλλαζαν: $4/5 \rightarrow 40\%$ και Δεν θα άλλαζαν: $1/5 \rightarrow 10\%$

Στο σύνολο του δείγματος (10 απόφοιτοι): Θα άλλαζαν: 7 άτομα $\rightarrow 70\%$ και Δεν θα άλλαζαν: 3 άτομα $\rightarrow 30\%$

Το 70% των αποφοίτων δηλώνει ότι, εάν γνώριζε το εργαλείο συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού ChatGPT, θα είχε επιλέξει διαφορετική κατεύθυνση σπουδών. Αυτό δείχνει μεγάλη επίδραση του εργαλείου στην αλλαγή επαγγελματικών επιλογών. Πιο συγκεκριμένα οι απόφοιτοι των ΓΕΛ, 4 στους 10 (40%) θα είχαν αλλάξει επιλογή σπουδών. Το ποσοστό αυτό είναι υψηλότερο από των αποφοίτων ΕΠΑΛ (30%), κάτι που μπορεί να σχετίζεται με την διαφορετική αντίληψη για τις επαγγελματικές προοπτικές. Μόνο 3 απόφοιτοι (2 από ΕΠΑΛ και 1 από ΓΕΛ), δήλωσαν ότι η γνώση του εργαλείου δεν θα άλλαζε την αρχική τους απόφαση. Αυτό δηλώνει ίσως βεβαιότητα στην αρχική επαγγελματική τους επιλογή.

Η ύπαρξη εργαλείων συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού με χρήση ΤΝ παρουσιάζεται να έχει καταλυτικό ρόλο στη διαδικασία λήψης απόφασης προσφέροντας πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τις επιλογές και τις προοπτικές. Από τα δεδομένα προκύπτει ότι η χρήση του εργαλείου λειτούργησε ενδυναμωτικά, καθώς οι απόφοιτοι αισθάνθηκαν ότι υποστηρίζονται από μια αξιόπιστη και αντικειμενική διαδικασία.

Διάγραμμα 6: Απόψεις Αποφοίτων για την Επιλογή Σπουδών

Θεματική ενότητα 5: Χρήση του εργαλείου και επαγγελματικός προσανατολισμός

Η έρευνα μας στο επίπεδο της επίδοσης των συμμετεχόντων, της χρήσης του εργαλείου και των αποτελεσμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού μας παρέχει ενδιαφέρουσες διαφοροποιήσεις ανάμεσα σε αποφοίτους ΕΠΑΛ και ΓΕΛ (Πίνακας 8: Πίνακας εργαλείο και Αλλαγή Σπουδών).

Πίνακας 8: Πίνακας χρήσης του εργαλείου και Επαγγελματικός προσανατολισμός

Τύπος Σχολείου Αποφοίτησης	Αριθμός Αποφοίτων	Επιδόσεις	Χρήση εργαλείου	Αποτελέσματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού
ΕΠΑΛ	1	Άριστες	Άρτια	Άριστα
ΕΠΑΛ	3	Μέτριες	Άρτια	Μέτρια
ΕΠΑΛ	1	Χαμηλές	Μέτρια	Χαμηλά
ΓΕΛ	2	Άριστες	Άρτια	Άριστα
ΓΕΛ	2	Μέτριες	Άρτια	Άριστα

ΓΕΛ	1	Χαμηλές	Άρτια	Μέτρια
-----	---	---------	-------	--------

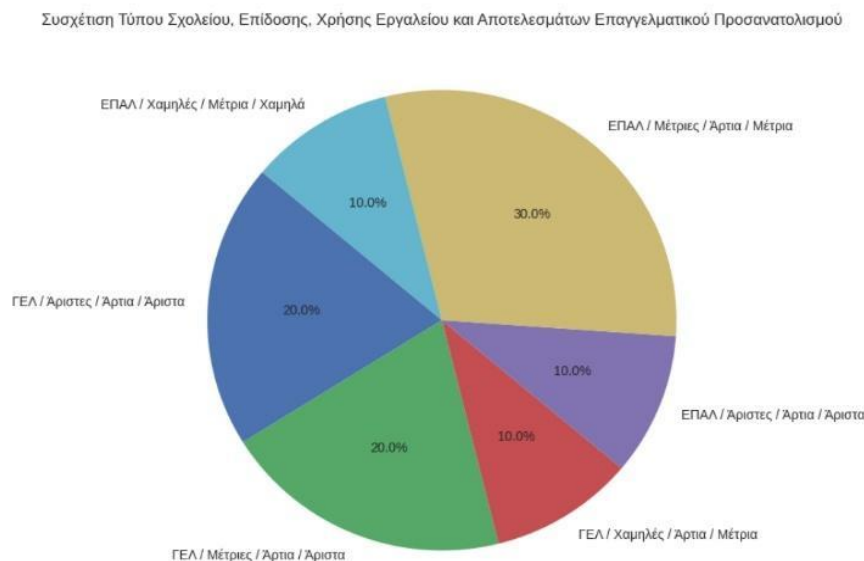
Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε ενδιαφέρουσες διαφοροποιήσεις στη χρήση του εργαλείου ChatGPT και στα αποτελέσματα επαγγελματικού προσανατολισμού, ανάλογα με την επίδοση των αποφοίτων και τον τύπο σχολείου (ΕΠΑΛ – ΓΕΛ).

Ένας απόφοιτος ΕΠΑΛ και δύο απόφοιτοι ΓΕΛ με υψηλές επιδόσεις αξιοποίησαν το εργαλείο με άρτιο τρόπο, καταλήγοντας σε άριστα αποτελέσματα επαγγελματικού προσανατολισμού. Η προηγούμενη σχολική τους επίδοση φαίνεται να λειτούργησε ως ενισχυτικός παράγοντας στην κατανόηση και αξιοποίηση του εργαλείου. Ένας απόφοιτος ΓΕΛ σημείωσε χαρακτηριστικά: «Ήξερα ήδη να δουλεύω με πληροφορίες. Το ChatGPT με βοήθησε να βάλω τάξη στις επιλογές μου».

Στην κατηγορία με τις μέτριες επιδόσεις εντάσσονται 3 απόφοιτοι ΕΠΑΛ και 2 ΓΕΛ. Οι απόφοιτοι ΕΠΑΛ παρουσίασαν αντίστοιχα μέτρια αποτελέσματα επαγγελματικού προσανατολισμού, ενώ οι απόφοιτοι ΓΕΛ, παρά τις μέτριες επιδόσεις, κατέληξαν σε άριστα αποτελέσματα. Η διαφοροποίηση αυτή ενδεχομένως να υποδηλώνει ότι οι μαθητές ΓΕΛ είχαν περισσότερα εφόδια ή στήριξη που τους επέτρεψαν να αξιοποιήσουν το εργαλείο πιο αποτελεσματικά.

Ένας απόφοιτος ΕΠΑΛ με χαμηλές επιδόσεις και μέτρια χρήση του εργαλείου κατέληξε σε χαμηλά αποτελέσματα επαγγελματικού προσανατολισμού, ενώ αντίθετα ένας απόφοιτος ΓΕΛ με χαμηλές επιδόσεις, παρότι χρησιμοποίησε σωστά το εργαλείο, έφτασε σε μέτρια αποτελέσματα. Το εύρημα αυτό δείχνει ότι η σωστή χρήση του εργαλείου μπορεί να αμβλύνει σε κάποιο βαθμό τις αδυναμίες που προκύπτουν από χαμηλή σχολική επίδοση, χωρίς ωστόσο να τις αναιρεί πλήρως.

Η θεματική ανάλυση δείχνει ότι η χρήση του ChatGPT συνδέεται στενά με την ακαδημαϊκή επίδοση, αλλά και με το είδος σχολείου. Οι απόφοιτοι ΓΕΛ φαίνεται να αποκομίζουν περισσότερα οφέλη ακόμη και σε περιπτώσεις μέτριων ή χαμηλών επιδόσεων, ενώ οι απόφοιτοι ΕΠΑΛ τείνουν να παρουσιάζουν αποτελέσματα πιο συμβατά με τις αρχικές επιδόσεις τους. Συνεπώς, το σχολικό πλαίσιο, σε συνδυασμό με την προσωπική επίδοση, λειτουργεί ως καθοριστικός παράγοντας στη δυναμική αξιοποίησης του εργαλείου για επαγγελματικό προσανατολισμό.

Θεματική ενότητα 6: Η πρόθεση επαναχρησιμοποίησης του εργαλείου

Οι συμμετέχοντες (Πίνακας 9: Πίνακας επαναχρησιμοποίησης του εργαλείου), τόνισαν ότι η χρησιμότητα του εργαλείου δεν εξαντλείται στην πρώτη χρήση. Αντίθετα, το θεωρούν ως ένα δυναμικό μέσο το οποίο θα ήθελαν να αξιοποιήσουν εκ νέου στο μέλλον, είτε για την παρακολούθηση της επαγγελματικής τους πορείας είτε για την επανεκτίμηση των επιλογών τους σε νέα φάση ζωής. Το στοιχείο αυτό καταδεικνύει την προσαρμοστικότητα του εργαλείου και την αποδοχή του ως πολύτιμου βοηθήματος στη λήψη αποφάσεων.

Ένα κοινό σημείο σε όλες τις συνεντεύξεις ήταν η διάθεση των αποφοίτων να αξιοποιήσουν ξανά το εργαλείο στο μέλλον. Ένας συμμετέχων σημείωσε:

«Θα ήθελα να το ξαναχρησιμοποιήσω μετά από μερικά χρόνια, για να δω αν έχω αλλάξει και αν οι επιλογές μου παραμένουν ίδιες».

Μια άλλη απόφοιτη υπογράμμισε:

«Δεν είναι κάτι που το κάνεις μόνο μία φορά. Νομίζω ότι όσο προχωράς στη ζωή, χρειάζεσαι να ξαναδείς τις επιλογές σου και το εργαλείο είναι χρήσιμο σε αυτό».

Η πρόθεση επαναχρησιμοποίησης δείχνει ότι οι συμμετέχοντες το αντιλαμβάνονται ως ένα «ζωντανό» εργαλείο που προσαρμόζεται στις αλλαγές της ζωής τους και μπορεί να λειτουργήσει υποστηρικτικά σε διαφορετικές περιπτώσεις.

Πίνακας 9: Πίνακας επαναχρησιμοποίησης του εργαλείου

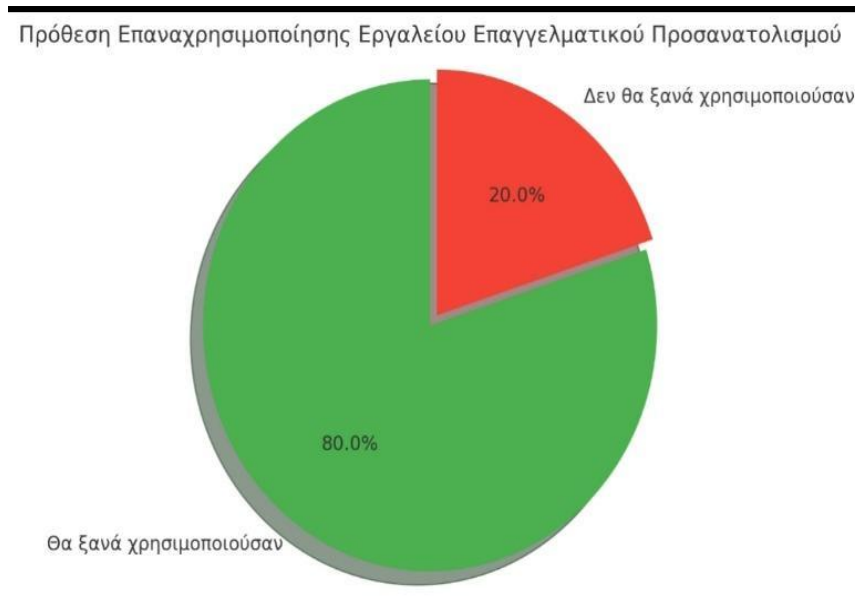
Επιλογή	Αριθμός Συμμετεχόντων
Θα ξανά χρησιμοποιούσαν το εργαλείο	8
Δεν θα ξανά χρησιμοποιούσαν το εργαλείο	2
Σύνολο	10

Η ανάλυση των δεδομένων για την επαναχρησιμοποίηση του εργαλείου δείχνει τα εξής στοιχεία:

- Επαναχρησιμοποίηση του εργαλείου ChatGPT για συμβουλευτική επαγγελματικού προσανατολισμού: Από τους 10 συνολικούς συμμετέχοντες, οι 8 (δηλαδή 80%) δήλωσαν ότι θα ξαναχρησιμοποιούσαν το εργαλείο για τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό. Αυτό δηλώνει υψηλό επίπεδο ικανοποίησης από το εργαλείο σαν μέσο υποστήριξης στο να λάβουν αποφάσεις για την επαγγελματική πορεία.
- Δεν θα ξανά χρησιμοποιούσαν το εργαλείο: 2 συμμετέχοντες (δηλαδή 20%) ανέφεραν ότι δεν θα το χρησιμοποιούσαν ξανά. Αυτή η μειοψηφία μπορεί να υποδηλώνει: είτε να δυσαρεστήθηκαν ατομικά από το αποτέλεσμα ή την όλη διαδικασία. Επιπλέον, ότι το εργαλείο δεν τους έχει προσφέρει επιπλέον πληροφορίες με βάση τις υπάρχουσες γνώσεις τους. Τέλος, να προτιμούν τυχόν άλλες μεθόδους συμβουλευτικής.

Το ποσοστό επαναχρησιμοποίησης (80%) λειτουργεί ως ένδειξη ότι το εργαλείο έχει υψηλή αποδοχή και αποτελεσματικότητα στην πράξη. Παράλληλα, το 20% της μη επαναχρησιμοποίησης τονίζει την ανάγκη να γίνουν βελτιώσεις του προσαρμοσμένες στις ατομικές ανάγκες του καθενός.

Διάγραμμα 8: Πρόθεση Επαναχρησιμοποίησης Εργαλείου Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Θεματική ενότητα 7: Συμβουλευτική

Κάποιοι συμμετέχοντες που είχαν λάβει καθοδήγηση εκτίμησαν ιδιαίτερα τη διαδικασία, θεωρώντας ότι τους έδωσε τα πρώτα εφόδια για να κατανοήσουν τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντά τους. Όπως ανέφερε ένας απόφοιτος ΓΕΛ:

«Η συμβουλευτική στο σχολείο μου έδωσε ένα πρώτο πλαίσιο, αλλά το ChatGPT το έκανε πιο συγκεκριμένο και πιο προσαρμοσμένο σε μένα».

Η ύπαρξη αυτής της προεργασίας φαίνεται να λειτουργήσει ενισχυτικά στη χρήση του ψηφιακού εργαλείου, καθώς οι μαθητές είχαν ήδη αναπτύξει βασικές δεξιότητες αυτοπροσδιορισμού.

Παράλληλα, άλλοι συμμετέχοντες επεσήμαναν ότι η εμπειρία τους με τη συμβουλευτική ήταν αρκετά γενική ή περιορισμένη, χωρίς ουσιαστική εξατομίκευση. Ένας απόφοιτος ΕΠΑΛ ανέφερε χαρακτηριστικά:

«Είχαμε μια ενημέρωση, αλλά ήταν πολύ τυπική, δεν ένιωσα ότι έμαθα κάτι για μένα προσωπικά».

Αυτό φανερώνει ότι, παρότι η συμβουλευτική θεωρείται σημαντική (Πίνακας 10: Πίνακας Συμβουλευτικής), η εφαρμογή της στην πράξη δεν ήταν πάντα αποτελεσματική.

Πίνακας 10: Πίνακας Συμβουλευτικής

Κατηγορία Συμμετεχόντων	Αριθμός
Είχαν κάνει συμβουλευτική προσανατολισμού	7
Δεν είχαν κάνει συμβουλευτική προσανατολισμού	3
Σύνολο	10

Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες (7 άτομα – 70%), είχε προηγούμενη εμπειρία με συμβουλευτική επαγγελματικού προσανατολισμού. Αυτό μας φανερώνει ότι είχε ήδη δεχθεί καθοδήγηση πριν από τη χρήση του εργαλείου CHATGPT ,και ως ένα βαθμό ίσως τους επηρέασε θετικά στο να αξιοποιήσουν πιο αποτελεσματικά την χρήση του εργαλείου TN.

Ένα μικρότερο ποσοστό (3 άτομα – 30%), δεν είχε λάβει ποτέ κάποιου είδους συμβουλευτική. Το εργαλείο ChatGPT ήταν για αυτούς η πρώτη τους εμπειρία συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού, πράγμα που μπορεί να φανερώσει την χρησιμότητα του. Η εμπειρία αυτή έκανε αρκετούς συμμετέχοντες να συγκρίνουν τη συμβουλευτική που έλαβαν στο σχολείο με τη χρήση του ChatGPT. Η TN φάνηκε να καλύπτει

τα κενά της παραδοσιακής διαδικασίας, προσφέροντας εξατομίκευση και μεγαλύτερη ευελιξία. Για παράδειγμα, ένας απόφοιτος σημείωσε:

«Με το ChatGPT μπορούσα να ρωτήσω πράγματα που δεν τόλμησα να ρωτήσω στο σχολείο».

Αυτό δείχνει πως το εργαλείο λειτούργησε όχι μόνο ως υποκατάστατο, αλλά και ως βελτίωση της εμπειρίας συμβουλευτικής.

Συμπεραίνουμε ότι η αναλογία 70% έναντι 30% μας δείχνει ότι οι συμμετέχοντες δεν ανήκουν σε ομοιογενή περίπτωση προ υπάρχουσας καθοδήγησης με συμβουλευτική επαγγελματικού προσανατολισμού, κάτι που συμβάλει σε εμάς να συγκρίνουμε την αποτελεσματικότητα του εργαλείου σε άτομα με και χωρίς προηγούμενη εμπειρία. Αυτό το συμπεραίνουμε κι από το ακόλουθο γράφημα.

Διάγραμμα 9: Συμμετοχή σε Συμβουλευτική Επαγγελματικού Προσανατολισμού

